AZ ORSZÁG TÜKRE.

BUDAPESTI KÉPES KÖZLÖNY.

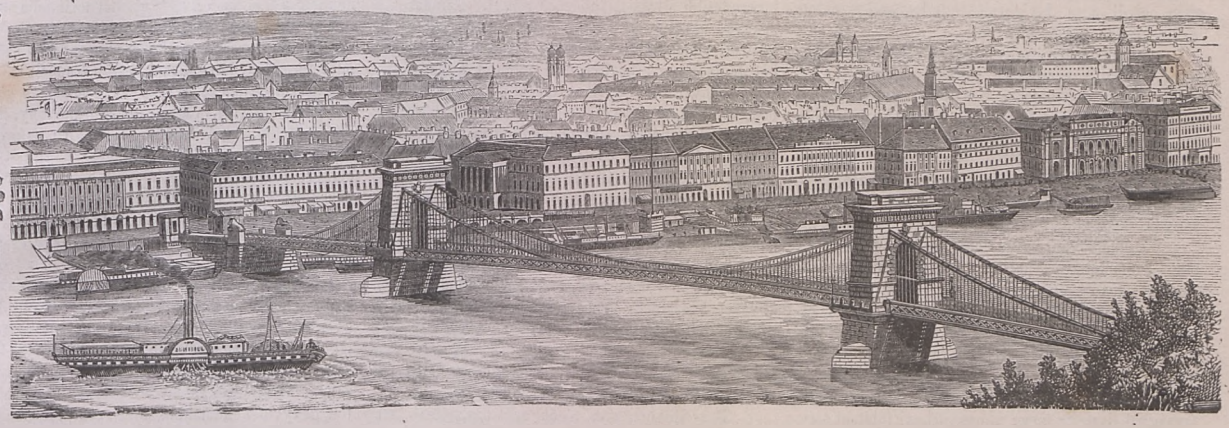

Harmadik évfolyam. — 2-dik szám. Pest, 1864. Január 11-én.

Kiadó: **MATUS JÁNOS.** A kéziratok Engel és Mandello-nyomdába, egyetem-utcza 2. sz. a. küldendők.

Előfizetési ár: **Egész évre 12 ft., félévre 6 ft., évnegyedre 3 ft.** A lap megjelenik háromszor havonkint u. m. **minden hó 1., 11. és 21-kén.**

Tulajdonos és felelős szerkesztő: **BALÁZS SÁNDOR.** Kiadó-hivatal: Egyetem-utcza, 2-dik szám alatt.

Batizfalvi Samu derék orvostudornak, a lapunkban is ismertetett s kellőleg méltányolt budapesti testegyenitési (orthopaediai) s magán gyógyintézet alapitójának s igazgatójának arczképét veszi az olvasó.

Született Gömörmegye Rimaszombat városában az 1826-dik év aug. 26-kán. Eleinte papi pályára készült, s bevégezvén 1848-ban a hittudományokat, mint annyi jó hazánkfia, az idő viszonyai által előbbi pályájából kiforgatva 1849-ben új életösvényre lépett. Beiratta magát orvosnövendéknek a m. k. tudományos egyetemen. Komoly tanulmányai és a műtői szakmához különös vonzódása miatt, csakhamar magára vonta lángeszü tanárának Balassa J. tudornak figyelmét, ki különben is ritka lelkesedéssel karolja fel és képezi törekvő tanitványait.

Letevén az orvosi, sebészi és szülészi szigorlatokat rövid ideig a Pest városi „Rókusz" kórházban Kovács S. Endre oldala mellett nyert segédorvosi alkalmazást, majd köztiszteletben álló tanára Balassa J. tansegéde lett az egyetem sebészi kórodáján. Itten szorgalma, a műtői szakmában szerzett tudománya és ügyessége miatt kitünő mesterének megelégedését és pártfogását teljes mértékben kiérdemelte.

Külföldön többször tett tudományos utazásokat s különösen a hazánkban még kevésbé mivelt testegyenitési szakmát tanulmányozta Német- és Franczia-országban, Belgiumban, Hollandiában s Angolország egyes részeiben. Főtörekvése volt, hazánkban is oly közhasznu intézet létesitése, mely az elferdülésekben szenvedőknek ápolást és kiépülést nyujtson.

Tudományos utazásainak eredményét orvosi és természettudományi szempontból véve, sajtó utján is közrebocsátá.

Dr. Batizfalvi Samu.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

A német orvosok és természetbuvárok 1856-diki sept. hóban Bécsben tartott tudományos gyülekezetében, mint „rendes tag" vett részt, s ugyan ő, e gyülés folyamatáról s eredményéről az északi sajtó hasábjain bővebben értekezett. A magyar orvosok és természetvizsgálók közelebbről Pesten tartott IX-ik nagy-gyülésén pedig a sebészi szakosztály jegyzőjévé választatott.

A „Pichery"-féle testgyakorlatot, — mint utazásainak egyik szép eredményét — ő ültette át hazánkba. Franczia országból történt visszatérése után, erről a m. kir. természettudományi társulat gyülésein ismételve értekezett.

Az általa tervezett intézet Balassa egyetemi tanár hathatós pártfogása mellett az 1859-ki év május 15-én nyilt meg, s azóta folytonos gyarapodásnak örvend, s már számos hazánkfia, sőt több külhoni is visszanyeré benne egészségét, épségét. Az intézethe bejáró helybeli és vidéki betegek pedig, kiknek szives-örömest szolgál orvosi tanácsával, emberies gondolkozásmódjáról és érzelmeiről tesznek tanúságot.

Tudományát az irodalom terén — mint említők, — elméletileg is miveli. Igy a sebészeti és különösen a testegyenészeti szakban, ugy a természettudomány egyes ágaiban számos jeles czikket és önálló művet irt az orvosi s természettudományi irodalom gyarapitására és illetőleg a szenvedő emberiség javára.

A budapesti kir. orvosegylet választmányi tagsággal tisztelte meg; a magyarhoni földtani társulat rendes tagul, s a magy. kir. természettudományi tánsulat ezelőtt nehány évvel, titkáraul választotta meg, s mint ilyen a társulat gyüléseiben számos értekezést tartott.

Ezeken kivül majd valamennyi jótékony és közérdekü egylet és társulatnak tagja hazánk fővárosában.

Az 1860-ki alkotmányos időben Pest városi képviselőnek választatott.

A legnagyobb kitüntetés azonban e napokban érte: az orvosi és tanári testület által egyhangulag az általa annyi előszeretettel gyakorolt testegyenészet (orthopaedia) egyetemi magán tanárává választatván.

Emberszerető jellemének szép és kitünő vonása, hogy jótékony intézetében, — mely csupán az illető gyógyápolási dijakból tartatik fenn, — saját költségén szegény és becsületes szülők elgörbült gyermekei számára állandó ingyenes helyet tart. Jeles intézetében — mint mondók, — erélyes törekvése, tudománya és ügyessége által már eddig is számos szenvedőnek visszaadta testi épségét, s a nyert eredmények pontos feljegyzése s közzététele által, (lásd az intézet önálló füzetekben évenkint megjelenő jelentéseit) a hazai tudományt is tetemesen gyarapitja.

Dr. Batizfalvi sebészi és testegyenészi gyógyintézetének rajzát és hő leirását lapunk 1862-ki aug. 10-kén kiadott 17-ik száma adta.

Nem hagyhatjuk említés nélkül végre hazafias és emberbaráti áldozatkészségét. Igy hogy egyebet ne emlitsünk, az evang. gymnásiumra és a magyar orvosi könyvkiadó társulatra külön külön 200 és igy összesen 400 forint alapitványt tett.

Szorgalma, és tudományától, hazafias érzületétől méltán még sok szépet, jót, hasznost várhatunk.

A mai Görögország és lakosai.

(Tollrajzok.)

(Vége).

De nem kell valami nagyon éles szem arra, hogy megkülönböztethessük a kifejezésteljes arczú, deli termetű görögöt, a közönséges, otromba albániaitól. Az eredeti görögfaj talán sokkal kevésbbé fajult el, mint bármely más ókori nemzet. Azon nyúlánk termetű, finom kerekded arczú, éles szemű, fogékony lelkü ifjak, kikkel Athén utczáin találkozunk, valóban még most is azon emberfaj, melyből Phidias választá mintáit. Igaz, hogy a „függetlenségi harcz" alatt a lakosság nagy része elvérzett; de mióta Görögország függetlenné tette magát, ismét megnépesedett, s pedig nem idegen elemek által, hanem saját véréből.

Észak-Görögország nagy része, a hegylakosok (monntagnards) virága, kik a függetlenségi harczot elkezdék, oda hagyták ősi fészköket, és letelepedtek azon királyságban, melyet vérökkel alapitottak. — E hegylakosok ez egykori lázadók, vagy rablófőnökök, mint nevezni szokták, — Athénben is megtartották ősi szokásaikat s egyszerű életmódjukat. — Azon törzsfőnökökkel, kik hajdan Moreát lakták, mai napig is ezek képezik a görög nemzet legeredetibb s legtisztább vérű részét. Pallicaroknak (hősök) nevezik magukat. Hiven ragaszkodnak nemzeti viseletökhöz; hüszkén hordják a vörös sipkát fejökön, az aranyhimzésű mellényt, s fehér rövid szoknyát. — Lovaikat török divatra szerszámozzák; fegyverkezve járnak, s követve egy csapat fegyveres embertől. Házaik némileg kisebb várakhoz hasonlitanak, és cselédjeik, aggastyán katonáik, vagy volt bérlőikből állván, egy kis hadsereget képeznek. A lehető legnagyobb vendégszeretettel gyakorolják, mely gyakran tönkre teszi őket. Minden ismerősük vagy földijök nyitott házat talál, s megvendéglik tehetségök szerént, sokszor azontúl is. Látogatásaiknál utánozzák a törökök hallgatagságát, keveset beszélnek, annál többet pipálgatnak, és a pipa mellett szüntelenül foly a fekete kávé.

Köszöntésök jeléül kezöket a mellre teszik; az „igent" a fejnek előre biczczentése által, a „nem"-et annak hátrahajtásával fejezik ki.

Beszédökben sok török szót használnak, mi nagyon érthetlenné teszi őket. Nehányan beszélnek is törökül, sokan közülök tudnak keveset olaszul; egy sem francziául, s mindnyájan büszkék a tudatlanságra.

Nejeik, — bár nincsenek eltiltva a házbóli eltávozástól, mint a muhamedán nők, — csak ritkán járnak ki. Többnyire nagyon tudatlanok, társaságban félénkek, és férjeiktől, kiket úrnak czimeznek, reszketnek. — Ők is megtartották ős nemzeti viseletöket; a fűzőváll ismeretlen öltözéki czikk előttök. A phanariták, kik a leigázás idejében, Konstantinnápolynak híres phanar nevű város negyedét népesiték meg, franczia divat szerént öltözkednek, s angol nyeregben lovagolnak. Művelt görög nyelven beszélnek, sokan közülök több nyelvet is tudnak, és sokat elsajátitottak a művelt európai szokásokból. Nejeik Párisból hozatják ruháikat.

Száz év múlva nem lesznek többé phanarioták. Jelenleg az egész görög nép két osztályra van osztva, mely előbb utóbb mégis egybe fog olvadni. A fekete kabát jövendőbeli uralkodása kétségtelen.

A pallicarok és phalarioták közé — még pedig inkább az utóbbiakhoz kell a sziget lakosokat vagy kalmárokat is számitani. Fövegül a nemzeti vörös sipkát hordják, melyet sajátságos ránczokba hajtanak, különben kurta mellényt és fölötte bő török bugyogót viselnek. — Megjegyzésre méltó tény, hogy a görög nemzeti öltöny, vagy az albánoktól vagy a törökoktól van kölcsönözve. Az elüzetett Otto király, hogy népszerűvé tegye magát, ünnepélyek alkalmával valamely szláv nemzeti öltönyben szokott megjelenni, és a hydrai matrózok, hogy a nyugoti barbaroktól megkülönböztessék török öltönynyel ékesitik magukat.

Minden görög férfi, rangkülönbség nélkül, borotválja képét, csak hajszát hagyja meg. Egész szakállt csak gyászban hord. Azon arszlánokat, kik európai szokás szerént viselik szakálukat, kancsal szemmel nézik az ős szokásokhoz ragaszkodó honpolgárok. A pallicaroknál jó izléshez tartozik, hogy a férfi minél karcsúbbá tegye termetét; ők fűzővállat használó férfiak, s minthogy a görög férfi ép oly delitermetű és izmos, mint a milyen formátlan és esetlen a török, ha a két nemzet fiait együtt látjuk valami nyilvános helyen: azt hinné az ember, hogy valamely aristophanesi vigjátékban van.

A gazdag pallicarok családi élete nem minden pompa és fényüzés nélküli.

Mistrában át kellett adnom egy bemutató levelet egy fiatal országgyülési képviselőnél, ki tökéletes franczia nevelést kapott, ki franczia öltönyben jár a gyülésekre, de falusi lakában legszigorúbban ragaszkodik nemzetének ős szokásaihoz.

Én nem találtam otthon; de anyja, egy Penelope szivélyes méltóságával fogadott, mintha Ulysses valamely vendége lettem volna. E tisztelettel méltó nő körül volt véve egy kis sereg nőcseléddel, kiknek rendeleteket osztogatott. A csarnokban vagy húsz fegyveres s fegyvertelen ifjú tartózkodott, játszva, csevegve vagy szundikálva; mindnyájan a család rokonai vagy barátjai. Egyszer az Odyssea valamelyik jelenetébe varázsolva éreztem magamat, — azon hősies élet közé, melyet Homer oly hiven fest, és melyre naponkint ráismerni vélsz most is Görögországban.

A görög faj szépsége annyira el van hiresztelve, és az utazó oly biztosan hiszi, hogy a görög nőkben a „miloi Venus" utódait találandja, miszerint mystificálva véli magát, midőn Athenébe ér. Az athéni nők arcza ép oly kevéssé mondható szépnek, mint termetök. Nem birnak sem a franczia nő szellemdús arczkifejezésével, sem a római nő gömbölyű piros arczával, vagy a töröknő halvány, de bájoló képével. — Athenében többnyire csúnya, pisze orrú és tepsi lábú, esetlen termetű nőt lát az ember. Ennek oka az, hogy Athéne még ez előtt harmincz évvel nem volt egyéb egy nagy albániai falunál. Attica majdnem összes lakossága akkor albániaiakból állott, s mai napig is nagyrészt azok ivadékai lakják a fővárost.

A főváros környékén oly faluk vannak, melyeknek lakói nem is értik a görög nyelvet. Athéne gyorsan népesitetett meg igen vegyes lakosság által, és innen magyarázható a mostani athéni typusban a szépség hiánya. Szép görög nőket csak bizonyos kiváltságokkal biró sziget eken, vagy elszigetelt hegyvidéken találunk, hová az invasio nem hatolt.

A férfiak ellenben csinosak és szép termetűek az egész királyságban. Karcsu termetök, éles arczvonásaik, hosszukás sasorruk, és nagy bajuszok harczias kinézést ad nekik. Nem ritkaság hetvenéves aggastyánt látni az ifjak könnyű és festői öltözetében. — Az elhizás oly baj, melyet a görög nem ismer. Az egész görög faj csontos és izmos, és azért edzett minden fáradalom és baj ellen, mit az ország éghajlata és fekvése bőven okoz, mind a lapályos, mind a hegyvidéken.

Nehány mocsár kiszáritása — mint mondtuk — megszüntetné a járványos lázakat, és a legegészségesb emberfajjá tenné a görögöt Európában, valamint most a legmértékletesebb. — Egy angol munkás élelmi fogyasztása elegendő volna hat egyénből álló görög család eltartására. — A gazdag tökéletesen beéri egy tál főzelékkel, a szegény egy maroknyi fügével, vagy egy kis adag besózott hallal ebédre. — Húst egyszer esznek évenként: húsvét napján.

Az iszákosság igen ritka bűn a görögnél; sokat isznak — de csak vizet. A görög utas majdnem minden forrásnál megáll, hogy fris vizét megizlelje, de korcsmába leginkább a társalgás kedvéért megy. Az athéni kávéházak reggeltől estig teli vannak vendéggel, de ezek szeszes italt nem isznak soha. Egy findzsa kávé egy pohár vizzel, egy pipa jó török dohány, egy játék domino kielégitik az ismerőseivel való találkozás minden igényeit. — Az idegen jó ideig el lehet Athenében, mig egy ittas bensszülöttet lát; idegennel hamarább megtörténik, hogy megrészegszik; de a szeszes italok élvezete az éghajlatnál fogva mind görögre, mind idegenre veszélyesb, mint más országban.

Egyáltalában elmondható a görögökről, hogy semmiféle kicsapongásra nem hajlandók; s minden életörömöt egyenlő mértékletességgel élvezenek. Szenvedélyeiket is jobban tudják fékezni, mint sok más nemzet fiai. Kétségkivül ők is szeretnek és gyülölnek; de nem vakon. Jót és roszat egyaránt csak érett megfontolás után követnek el, s legtúlságosb tetteikben is bizonyos hámulatunkat érdemlő józanész vezérli őket; így például halálos ellenségöket sem ölik meg mindaddig, mignem bizonyosak, hogy a büntetést azután elkerülhetik. — Hihetőleg ezen elmebeli tulajdonuk oka annak, hogy az elmeháborodottság vagy őrültség igen ritka eset Görögországban. Csak nem régen épitettek Athenében vakok-intézetét, de nem igen lesz szükség Bedlamra, őrültek számára.

A görögök e józansága és mértékletessége a szellemi tehetségek fölhasználásában is feltünik. Nem rajongók, se nem idealisták, de ép oly értelmesek, mint bármely más nemzet a világon, és nincs oly hasznos tudomány, vagy ismeret, melyet aránylag rövid időn elsajátitani ne tudjanak. A mondottak után igen természetes, hogy a legkisebb hajlammal az ügy ne-

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

vezett speculativ tudományok iránt birnak; legnagyobbal pedig azok iránt, mik legbiztosabb kenyérszerzest nyujtanak. Rendkivüli tehetségük van az ipar és kereskedelem minden ágára. Közönséges dolog, hogy egy fiatal kereskedő-segéd négy-öt nyelvet beszél. A joghallgatók, orvostanulók és theologusok nagy könnyűséggel szerzik meg a pályájukra szükséges ismereteket, és ha nem is a dicsvágy, mindenesetre a pénzszerzési vágy a müvészeti pályára is vezet elég görög ifjut.

Minden értelmes görög büszke férfiasságára és szabadságára. A szabadság iránti szeretetök mily mélyen gyökeredzik lelkükben, eléggé bizonyitja, hogy a százados rabszolgaság sem birta azt bennök elfojtani.

Görögország természeti fekvése különösen kedvező a jellem és egyéniség kifejtésére: t. i. tenger és hegyek által el van osztva számtalan egymástól elszigetelt részre. E földrajzi fekvésnél fogva Görögország hajdan természetileg számos egymástól független államra oszlott el, mikben az illető állam sajátságaihoz képest megannyi önálló jellem fejlődött ki. Ezen kisebb államok mindegyikében aztán az állampolgár a helyett, hogy engedné magát a közállam szellemétől absorbeáltatni, féltékenyen őrizte személyes jogait, és sajátságos egyéniségét. Ha ezekben sértve érzé magát, mindig talált menhelyet a tengeren, a hegyekben vagy a szomszéd államban, mely mindig szivesen fogadá kebelébe.

A tenger és a hegyek mentették meg Görögországot a végképeni leigázástól. Ezek segitségével mindig kivivta szabadságát. Az Archipelagos nem szenvedett soha hiányt piratákban (tengeri rablók), valamint a hegyek sem hegyi rablókban (elepht.)

Morea két déli félszigete sohasem igáztatott le. A Mavromichalis Magne bey-i, majdnem függetlenül igazgatták e tartományt, s csekély adót fizettek a törököknek, melyet a török hivatalokok reszketve kértek a tartomány határain. Egy kard hegyén nyujtották át a csekély adót tartalmazó zacskót.

A Magne lakosai durva és müveletlen emberek, mint maga az ország. Makkot esznek, mint hajdanában Dodona lakosai. A valanedi tölgy édes makkja különben nem is kellemetlen tápszer. A menioták sajátságos nyelvet beszélnek, mely nagyon hasonlit a görög nyelvhez; de kiejtésök különbözik az atheneiekétől. Nemzeti tánczuk és viseletök egészen eredeti, sőt még vallásukban is meg vannak a régi pogány vallás nyomai. Az acarnaniai kóbor hegylakókkal együtt ők a legmerészebbek s legerősebbek valamenyi görög között.

Az athéni hordárok és munkások többnyire manioták, ők nem igen ügyes munkások, de rendkivül erősek. Midőn Beulé az Acropolisban régiségeket kutatott, két munkást alkalmazott. Az egyik találékony eszü, ügyes, de a henyélést szerető egyén, athéni volt; a másik pedig nehézkes, erős és kifáradhatlan: maniota. E két egyén visszatükrözé a peloponézi háboru kezdetét: Athéne Spartával szemközt.

Magne ritkán van látogatva utazók által, mert Laconia mindig gazdagabb volt erényekben, mint müremekben; csupán a lakosok ősi szokásai birtak érdekkel régiség tekintetéből. A lakosok többnyire rablók, de vendégszerető rablók. Az ismeretlen utazó bizonyos lehet benne, hogy kirabolják; de ellátva ajánlólevéllel valamelyik tekintélyes maniotához, az egész tartományt beutazhatja egyetlen fillér nélkül. Házigazdája elküldi minden barátjához. Elküldik egyik faluból a másikba, és a legszegényebb házban is leölnek egy bárányt tiszteletére.

Ismeretes az angol nép ama jellemvonása, mily szivélyesen fogad oly vendéget, kit valamelyik ismerőse mutat be, s mily visszataszitó közönynyel tekinti az olyat, ki önmagát mutatja be. Ugyane jellemvonást találjuk a manioták nál is, még nagyobb tulzásban. Az illően bemutatott idegent csókkal fogadja, a bemutatás szerencséjében nem részesülőt sokszor pisztolylövéssel.

Egyébiránt a legérdekesb görög faj, mivel legférfiasabb és legeredetibb.

A görögök korán nősülnek. A házasság nem ritka tárgya a társalgásnak tizenhat éves ifjak közt. Ha, mint minálunk, addig akarnának várni, mig biztos állásuk van, akkor Görögország lakossága hamar elgyérülne. A házasság a görögöknél inkább vallási, mint társadalmi intézvény. Az eljegyzés majdnem ugyanazon szent jelleggel bir, mint maga az esküvő. Bizonyos tartományokban, mint például Missolonghiban a vőlegény a férj jogaival bir. Az esküvőt rendesen addig halasztják el, mig a frigy első gyümölcse nem mutatkozik. Ha ilyen frigyben élő vőlegénynek eszébe jutna menyasszonyát megcsalni, az mindenesetre életével lakolna hitszegéséért. Beszélik, hogy ily vőlegény egy portugalliai hajón szökött el. De alig volt nehány napig Lissabonban, midőn leszürték.

A mily nehéz és veszélyes egy viszonyt felbontani, az esküvőnek szertartásilag való végrehajtása előtt, ép oly könnyű az elválás, ennek megtörténte után. — A pópa — ha az ember gyöngéit kitalálja, — majdnem minden esetben talál and a formalitásokban egy-két hibát, és ez elég a házasság érvénytelenitésére. — Az elválás könnyen eszközölhető, de nehezebben szerezhető meg a költség, a mibe kerül. Inkább fényüzési czikk, divat, a gazdag és többnyire fővárosi családoknál. Athenében nem ritka eset, hogy egyik másik delnőnél három „volt" hites férj együtt jelenik meg ebéden vagy vacsorán, a nélkül, hogy valaki megbotránkoznék rajta. A vidéken a nők példányképei a hű hitveseknek, gyöngéd anyáknak és szorgalmatos gazdasszonyoknak. A legszebb parasztleány, mihelyt asszony, lemond minden tetszvágyról, nem sokat tart öltözetére, egyetlen élvezete és foglalkozása a háztartás és gyermeknevelés.

Minden görög nő büszke számos gyermekére. Egészen boldog, ha vasárnap kisétálhat férjével, kit rendesen előre bocsát, s követve öt-hat sarjadéka által.

Az istentől ily megáldott anya mély sajnálattal viseltetik oly asszony irányában, kitől a sors ez áldást megtagadá.

Az idegent a görög férfi rendesen kérdi, hogy nős e? a görög nő pedig, hogy sok gyermeke volt e anyjának? Beszélik, hogy midőn Otto király nejével az első körutat tette, egyik vidéki városban egy őrnagy és neje tisztelgettek ő felségeiknél, s az őrnagyné ez alkalommal egész bizalmasan azt kérdezte a királynétól: „Felséged, mikor fog bennünket örökösszel boldogitani?"

Ily kedvező körülmények közt Görögország lakosságának száma nehány évtized alatt megkettőztetett volna, ha a járványos lázak a gyermekek felét ki nem irtanák. — A szülők nem is tekintik gyermekeiket övéknek, mig a tizenharmadik évet el nem érik. Addig inkább sinlődnek, mint élnek. — Csak ezen kor után van elég erejök megküzdeni a nyavalyával. Egy magas rangu hivatalnoktól kérdezték egyszer, hány gyermeke volt? Mire azok számát ujjain elszámlálva, azt felelte: „bizonyosan magam sem tudom, tizenegy vagy tizenkettő-e, de hét megmaradt közülök."

A török uralkodás alatt, az anyák, ha irni tudtak, — vitték gyermekeik létszámát, feljegyezvén azok születése napját. Szerencsétlenségre nem tudott minden görög anya irni, és az irómány is elvész sokszor, daczára a deák példabeszédnek: „littera scripta manet." — Ez az oka, hogy sok görög nem tudja, mikor született és hány éves.

Akárki kérdezte Petro inasunktól, hogy hány éves? azt felelte közönyösen: „anyám felirta, de elvesztette a jegyzéket." Ez áldott tudatlanság nem akadályozza aztán az iljitást, s ez talán a görög faj egyetlen hiusága. Az emlitett Petro inas, midőn két nálánál fiatalabb utazó és maga számára útlevelet kért, az egyik utazót harminczót, a másikat negyven, magát pedig huszonöt évesnek iratta.

DALLOS GYULA.

Egyik körutam Törökországban.

Dr. Oroszhegyi Józsától.

(Vége.)

Mihelyt a bokrok közé léptünk, a jobbra és illetőleg délre emelkedő „Kömbet" alján, hatalmas faragott kövek tömbjén akadtunk meg, melyek mindenike palleroztatásán kivül, még holmi figyelmet érdemlő hadviseleti ábrázolatokkal volt ékitve, melyek közől a tegez, iv és a nyil félreismerhetlenül kitűntek.

Főkép magára vonta figyelmemet egy teljes négyszögkeretté faragott, domborművű, két ($2\frac{1}{2}$ lábnyi) alakot ábrázoló féllap-kő. Ez kucsmás, különben pánczélos, mégis gyarló sarusan öltözött két harczost tüntetett elő, kiknek egyike a másikat lándzsával derékon szúrja át. Valószinüleg egy fő-mozzanata „Kömbet" történetének. A széllyente heverő kövek közt találhatni még meztelen, roncsolódott Ámor-alakot, mosdó medenczét, hamvveder töredéket; nagy mennyiségü ereszpárkány faragványokat, sirköveket, s másnemű ékes faragványokat, homokkő, szemere és fehér márványból. Ezután fölmeresztettük szemeinket a mintegy 6—8 ölnyi merevély, kőomladéku, földelegyes kupolyára; találtunk is, még valamivel kényelmetlenebb koptatót, mint minő az erdélyi Detonátára vezet. A bátrakat szerencse hordozza. Kőről kőre kapaszkodva, följutottunk. Lomha természetéhez képest, csodás kitartással bir a szerecsen. Ünom szegényt, de annyira ragaszkodik hozzám, hogy már megbántás nélkül el nem hagyhatom.

Négy öl magasban, kelet felől a kőrakatban, egy köbölyni odu tűnt elénk, tűzhelylyel, mely nem lehet egyéb, mint pásztorfészek. — Fölebb kanyarodva, hat ölnyi magasban egy kúthoz jutottunk, melybe még meglehetős lejárás vinne, ha a szinére jött fövényalapban bizni lehetne. Ebben folyton csepeg, és nehány itcze üde vizet lehetne belőle meriteni. Valószinűleg e helyt lenne a bejárás, ama földalatti folyosóba is. Ennek talajával vizirányosan, párkány futja körül egész Kömbetet, melyen kényelmesen körül sétálhatni. A küttól pedig a még két öllel magasabban levő tetőre nagyon jó, széles, faragott kőlépcsőzeten juthatni fel a „Belle vue-re" — melyről a Fekete tengerig Küsztendzsére és a Dunáig Rasszovára láthatni. Az én szerecsenem regényes képletek költésére adta magát, mi mind csak azon sarkeszme körül forgott: hány „Güzel-kyz"*) lehetett itt valaha bezárva; és mi jó lett volna neki akkor, ha csak rabszolgaképen is itt lakni. Azonban ez neki nem adatott; tehát csak az volt hozzám kérése e szent emlékü helyen, hogy utam irányából térnék ki vele ama helységbe is, hol az ő fekete mátkája lakik.

A Kömbettől éjszaknyugatra, valami száz lépésnyi távolban emelkedik egy örökös pázsitfödte domb; besüppedt, s ugy látszik, kövezett talajjal ellátott tetővel; gyanitásom szerint az úgynevezett hünhalmok egyike, melyek őseinknek a mai hazába bevonulását, messze kelettől, egész a legmagyarabb folyóig a Tiszáig jelzik. E földhantok erősebbek a kőrakatoknál, és a tudákos özönképleti elméleteknél. Ugyanis a természetbuvár csak gyanit; de a történetbuvár tud annyit, hogy a vándorhadak mindig hagytak valami földhányási jeleket fölhasznált táborhelyeiken.

Ezzel el is váltunk a Kömbettől és hünhalomtól, iramodván Juszuf-Hánlár (Jósa-Szállás) faluba, hol dolgunk nem akadván, egy hegyen s erdős völgyön át, beereszkedtünk Talizmán falvába. Ki ne tudná: mi a talizmán? — De biz ez nem volt óvszere sem éhünk sem szomjunknak.

Minő elfogultság az orvos iránt! Maga a moktár fájdalmas fintorokkal sántikált elém, s mégis azt állitá, hogy falvában nincs beteg. „Te sem vagy?" kérdém. „Vagyok; de ezen csak Allah segit." — „De legalább hirdesd ki, hogy orvos érkezett, hátha valakinek kellek?" — „Amott a dombon vannak a cserkeszek, talán azoknak kellesz. Tőlünk üdvözlégy. Szerencsés utat!"

A cserkeszek kijelentették, hogy máskor szivesen látnak, de most valóban egességesek.

Meghálás után tehát Punluktsira mentünk, hol egy őrült tatár futott elénk. Azután egy szerecsent és cserkesz-czigányt láttam el. Más beteg nem jelentkezett.

Innét pihenőre Raszszorára, vagy mint itt mondják Rászovára rándultunk. Város volna szegény helység, de falunak is elég rongyos. Többnyire oláh s kevés bolgár lakja. Sem török, sem tatár. Minélfogva gyógybánási jegyzékembe nem is adatott fel.

Élelem és időtöltés dolgában tökéletes bőjtöm volt, csupán a vasárnapi átalános részegség tüntetvén nem igen mulatságos látványt. Itt az oláh-templomnak harangja is van, mi Törökországszerte ritka tünemény.

*) Szép leány.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Rásszováról Arábádsira (Szekeresre) vitt kötelességem, majd Multsova, Jenidzse meg Kokárdsára, mind magunk, mind népünk közös örömére kevés beteg találkozván. A vidékbeli cserkeszek, kik itt szintúgy, mint hazájukban más népektől zárkozottan külön, még pedig puszta hegyzuglyokban összeszövetkezve élnek, párszor azon naiv kéréssel leptek meg: adnék nekik orvosságot jövőre nézve. „Kardasim! (testvérem) te sem tudod, magam sem, miféle betegség fog téged érni, miféle orvosságot adhassak én tenéked?" „Nincs neked olyan, a mi éget?" „Van bizony nekem, de mit égessek rajtad?" Erre egy félreérthetlen jelzést tett rumos üvegemre. „Ejvallah!" (köszönöm) mondá s ajkát és homlokát érintve bókolt, s tovább ballagott. A cserkesz nők valóban itt is megfelelnek jó hírüknek. Többnyire deli alkatuak, s kevés műveltségük mellett is, kellemes meglepő ama természetes könnyedségük, szóban és mozdulatokban, melylyel körünkben forognak. Egyszerüen, tisztán s az európai viseletet megközelitőleg öltözködnek, nem leppentyűzik, nem burkolják el magukat, s a tatárasszonyok otromba, visszataszitó, muja modorával ellenkezőleg, nyiltan, szembenézve beszélnek. Bájaikat épen nem palástolják, sőt foltárják és a segélyt erélyesen sürgetik. Még azon esetem is volt, hogy egy nagyon egyszerű asszonyka, midőn gyógyszere elkészitésével késném, hevesen szememre lobbantá: „A férfiaknak már mindnek adtál, s engem hátra hagysz." „Mert neked jobbat csinálok, és szeretlek látni." — mondám udvariasan. „Ejvallah!" viszonzá és elmosolyodott. Midőn átadtam a készitményt, mondá: „Mikor ujra jösz, megajándékozlak, de most messze lakom."

Kokárdsán egy szalmás házban lakó, hintón járó, ifju bolgár családfőhöz szállásoltak. Jenáki úr megkért, hogy testvéröcscsét doktor tanulónak fogadnám magamhoz: fizetne érte. Mondám, hogy gyógyszerész-tanulóra van szükségem, s a gyógyszertárban, szolgálata fejében ingyen tanulhat. Husvét utánra megigérte, hogy beszegődteti. Igy lesz a tudomány mesterséggé!

Körutamból hátra volt még: Jenidse, Szuszusz-Aly-Bey, Iszpaha-Punári. Semmi nevezetes. Hátra volt tehát szerecsenem, kinek a Kömbetnél igéretet tettem, hogy fekete rózsáját megkeressük, azon föltétellel, hogy nekem bemutassa.

Ozmánkőn Szaíd basának van szép majorsági jószága; ott rejlik, valami aszszonysági hivatalban, ama drágalátos némber; de álnokoskodott é a szerecsen, vagy maga is kudarczot vallott, elég, hogy azon hirrel jött tanyámra, hogy a rigó, melyet látni közösen ohajtánk, ideiglenesen elröpült. Most rajtam volt a sor mondani:

— Dseunabet, Szelim!

A fekete édesden kaczagott.

— Nem leszek násznagyod! mondám.

— Nem is szükség, csak a mennyegzői költséget álld ki.

Ez aztán nyers őszintén volt mondva.

Még Mahmudkőn áthaladva, sivár körutaim oázisára, a legalább teritett asztallal váró Medsidieh-városba menekedtem üdülés végett. Itt lakik egy vidékszerte ismeretes vendéglős Kálisch, kihez az erre utazó európaiak bizton betérhetnek. Egyszerű a ház; de mi e rengeteg tatárfészekben jó és drága, kivánatra K. előszerzi. És igy nála lehet időzni. Most még a vasúti pályafőnél is tanyát állitott, hová rövid időn az átutazó vendégek is befuthatnak, üditők végett.

Medsidéhről emlékezetbe hozom, hogy e még tiz év előtt Karaszu (Fekete viz) kis falu, ma 30 ezer lakosu tatárváros, hajdan a Duna (Ister) partján feküdt, mely őt, mint mostoha gyermekét ezredév előtt odahagyta; csak visszamaradt mocsárai büzlenek még körötte. Az angol vasúttársaság pályafőháza, alatta egy óranegyednyire fekszik, és igy mind a város az utazók megnyerésétől, mind emezek a városi kéjelmektől meg vannak fosztva, holott Medsidieh a hogy indult, megérdemlené, hogy mint város fölvirágzanék. Igy is meglehetős a forgalom és kereskedés benne. Sok Küsztendzsén nélkülözött áruczikk föltalálható benne. Basák nagy szállodákat, magánosok csinos fa és kőházakat épitettek, diszitése és élénkitésére. Nagy piacza főleg élelmi szerekben bővelkedik. Van szép mecsetje, gőzfürdője, vendéglői, sör- bor- kávé-házai. De temérdek tatár koldusa is, kik az utczán a szó szoros értelmében elfognak, vagy folyton nyomodban dunnyognak. Nem kevésbbé zajos a különféle árú étkek, italok kiabálva kinálgatása, mit kivált a kószáló zsibárusok tesznek kellemetlenné, kik garázdán fülbe is kiáltják, mit s mennyiért árulnak. Legnevezetesebb e város tavaszi és őszi két panajirja, (országos vására.) Szabad mezőn, a várostól félórányira, hova messze országokból sereglenek árusok, kik ez alkalomra az ott székelő basa által kényszerittetnek a kiszabott idő tartamáig (két hétig) helyt sátorozni s adót fizetni. Az engedélyteleniül távozók megbirságoltatnak.

Nekem Medsidieh annyiban is érdekes, mert itt szoktam mokány földieimmel összejövetelemet tartani, s őket orvosi segélylyel ellátni, mire nagyon gyakran van szükségük.

Ha még nem fáradt el olvasóm, tekintsünk le Medsidiehből alsó Dobrudsa felé is, melyben alig egy hét különbséggel az iménti után jártam. Szomorú képe nyilt itt előttem az egészségi világnak. Százanként hulladoztak betegeim, az éhinség s rideg lakási körülmények következtében a dulongó süly áldozatául. Faluról falura esengtek előttem segélyért, s érettük a Padisánál közbenjárásért. Megis tettem, három külön helyről irván a magas kormányhoz segélyért, az éhség s pusztitó betegség ellen. E nép, mely csak a tavaszt várta, hogy elhagyott honába, Krimiába vissza induljon, most tömegesen költözködik oda.

Más tudósitásimban már irtam, itt létezett hajdan egy nagy város Ister romjairól. Most ennek közelében Ister falu létezik. Ebben egy serdülő tatárleányka azon kedé kéréssel járul hozzám, hogy szépitném meg. A különben csinos arczu leányt orrszárnya közelében egy diónyi dudor csunyitotta, melyet én magában ártatlan bántalomnak ismervén, szépülással kecsegtettem a leányt, ha ama dagot kivágni hagyja. Rövid eszmélkedés után nemcsak hogy engedett, sőt kért, hogy tüstént végezzem. És a hiu lány e műtétet pisszenés nélkül kiállotta; s midőn simult arczát tükörből megmutattam, örömkönnyesen hálálkodott, anyja s több nőrokonai által a csodadicséretekben fölülmulva.

Hasonlót tettem egy tatár urfival Kargalikon. Ki is nem hivén, hogy léteznék orvos, ki gugáját meggyógyithatná, műtőszer-tárczámra mutattam, melyből remegve ugyan, elfogadta a segélyt. Nem guga, hanem tömlős dag volt nyakán, midőn gyors metszés után markába tettem, felkiáltott: „Hatalmas a Padisah! ki ilyen orvosokat tart."

Még nehány falvat bejárván, e körutamat ama szomoru tapasztalással végeztem, hogy Dobrudsa minden baján, még a padisáhval egyesülve sem segithetnék.

Képeinkhez.

— Történelmi képünk Tarczai Annát ábrázolja, Tarkő vára bátor védelmezőnőjét 1556-ból. Egyike vala ő Zápolya Izabella ügyének legbuzgóbb párthivei közül, egész Felső Magyarországon. Midőn a királyi seregek Tarkőhöz közeledtek, hogy azt megostromolják, Tarczai Anna feketezászlót tüzött ki, jeléül, hogy kész meghalni azon ügyért, melyet védelmez. Ez egyszersmind bátorságának is büszkén lengő jelvénye volt. Buzditá, bátoritá katonáit, segitségeket kért a pártjabeli főuraktól, s mindjárt az ostrom első napján az ostromlókat megrohantatá, s közülök többet levágatott. Ezen kivül is mindent elkövetett, hogy Izabella ügyét elősegitse. Sok falut hajtott a fejdelemnő hűségére. De a bátran védett ügynek utójára is vége lőn. Tarkő vára még 1556 jul. 12-én a királyi seregek kezére, s nem sokára Dessewffy János birtokába jutott. 1559-ben, midőn már Tarczai Anna valószinüleg fogva volt, az egri káptalan tanúkat eskettetett ellene, kiknek vallomásai egyenlő bizonyságot tettek arról, hogy e nő mily buzgó, fáradhatlan és bátor védelmezője volt Izabellának, ki 1556-ban Lengyelországban (Velihovában) tartózkodott. Anna fivére Tarczai György szintén ily buzgó hive volt e pártnak mindaddig, mig Szőllős ostrománál 1557-ben el nem esett. Anna férje Homonnai György volt, kitől két fia született. A régi hirneves Tarczai-család Györgyben veszett ki. — Mult alkalommal az Erdélytől búcsúzó szép és szerencsétlen fejedelemnő képét adtuk; illett, hogy utána mindjárt azon barczias szellemü nő következzék, ki az ő ügyét oly buzgón védelmezte.

— Tájképünk Komáromot tünteti föl, még pedig a vár és bástyafalak azon részét, honnan a város látképe a Dunán túl egész festőileg emelkedik ki. E sokat szenvedett derék magyar város, és bevehetlen várának története ismeretes minden olvasónk előtt.

SZÉPIRODALMI CSARNOK.

Tiz nap története.

— Jan. 6. —

— Az ó világ hét csodát ösmert. Az új világban sokra elmondják: „imez a nyolczadik!" Akarja é ön tudni, melyik az valóban? — kérdé a minap tőlem egy sokat utazott eredeti férfi, ki tapasztalásait igen drága áron fizette, azzal, hogy elvesztő hitét az emberekben.

— Nem tudom! — felelém mosolyogva. — Tán egy nő, ki keveset néz a tükörbe? Költő, ki sohsem hitte, hogy halhatatlan lessz? Szinigazgató, kinek nincs kegyencze? Szinész, ki meg van elégedve? Ujdondász, ki nem kölcsönből él? Drámairó, ki nem a szinészeknek tulajdonitja művei bukását? Államférfi, ki őszintén beszél? Vagy épen egy fénykép-kirakat, melyben nem volna meg egy nyalka szinészünk vagy egy szép művésznők arczképe?

— Ön tréfál, — viszonzá ismerősöm, — holott én komolyan beszélek. El akarom önnek mondani a legnagyobb csodát, melyet útazásaimban láttam. Ez nem valamely gót templom, vagy rafáeli kép; nem a milói Vénus, vagy a kristály-palota; ez egy — hulla.

— Lehetetlen?

— Ha ön Szevillába utazik, csakhamar fogja hallani e dalt:

Qui' en no ha vista Sevilla,
No ha vista maravilla.

Annyit tesz: ki nem látta Szevillát, nem látott még csodát. Természetesen a nagy mór templomot értik, s annak sugár tornyát a „Giraldát", vagy az Alcasar nevü arab palota márványcsipkéit, melyeket mestereik után arabeszkeknek neveznek; pedig mindezeknél van ott nagyobb csoda, egy koporsóban nyugvó halott. Neve — mig élt — donna Maria de Coronel volt. Története csak nehány sor, de nagyszerü és csodás, mint egy legenda. Szép és nemes asszony volt, kibe a király (don Pedro) belé szeretett. Üldözte vallomásaival és epedő szemével. De e nő előtt jobban ragyogott a kötelesség, mint a királyi korona. Egy nap, hogy a király udvarlásaitól ment legyen, bájos arczát égő olajjal öntötte végig. Az ember mesének tartaná, ha behalzsamozott holt teste nem volna most is oly ép, mint az első napokban. Igazán megérdemli, hogy őrizzék; különben ma már senki sem hinné, hogy létezett. Ez a nyolczadik csoda.

A társaság nevetett, s rögtön bántó élczek jöttek forgalomba a női erényekről. Mindenki tudott egy egy kalandot azon bájos szépekről, kikről

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

a költő azt mondá: „csalfák, mint a habok." Női hűség! — kiáltott egyik, keserű hévvel, mint Bánkbán, — „kisértet, melyről mindenki beszél, de nem látta senki még."

Megvallom, e hangúlat elszomoritott. Mindig a kor egyik nagy romlottságának tartám, hogy napjainkban a hölgyeket, s női erényeket nem tisztelik eléggé, sőt nem is hisznek már azokban. Ama költészet és lelkesedés, mely a lovagkor vitézeit a női erény, a gyöngék és üldözöttek oltalmára serkenté, nagyobbára kiveszett. Most csak nevetik, ki még eszményt csinál belőlük; s a fiatal irócska, ki összeczivódott valamelyik kardalnoknővel, azon kezdi, hogy beszélyt vagy tárczaczikket ir, melyben a nőktől mindent megtagad.

S ép azon férfiak, kik könnyelműleg játszanak női szivekkel, a legszigorúbb birákká válnak fölöttük. Rossz asszony! — halljuk gyakran arra is, ki csak szerencsétlen volt. Senki sem kérdi: ki rontá el szegényeket, midőn hizelgéssel elcsábiták, és durvasággal elkeseriték sziveiket. Rágalom és gyanúsitással sülyesztik, holott egy kis gyöngédség és szeretettel fölemelhetnék.

Mindezt átgondolám, s szerettem volna megkérdeni: „ti, a kik most gúnyt üztök a női jóságból, nem emlékeztek é, hogy volt egyszer egy kéz, mely gyöngéden ápolt, midőn betegen feküdtetek; volt egy kedves ajk, mely vigasztalt, midőn elcsüggedtetek; volt egy nemes sziv, mely midőn bölcsőtöket rengeté, édes álmokat szőtt jövendőtök felől? S ha nem is volt soha hitvesetek, ki gondolataitokat lesé; kedvesetek, ki önzetlenül szeretett;

Tarczay Anna.

barátnőtök, ki — épen mert biztatok benne — hűvebb volt, mint bármely férfi sziv; de volt anyátok, ki sokat virasztott és mosolygott fölöttetek, midőn fejlődtetek? S ha ez eszetekbe jut: nem fagy é el a nevetés ajkatokon?"

De hasztalan lett volna elmondanom. Ép egy esti lapot hoztak, melyben egy meginditó történet van leirva, ép a múlt napokból.

Egy előkelő hölgy megáldva gazdagsággal és jó gyermekekkel, e napokban eltűnt. Hónapok óta holyg szerencsétlenül, csöndes tébolylyal vivódva, nem lelve nyugtot sehol. Bemegy az apáczák kolostorába, s szolgálatot kér. De oly gyönge, hogy mire sem használhatják. Nézi a folyamot, s arra gondol: hogy jobb lenne neki odalenn. Napokig nem tudnak felőle semmit, s azt hiszik, hogy valóban a habok közé temetkezék. Majd megtalálják egy távoli városban, s alig birják haza vinni. Nem szeret ott lenni, a kényelem és fény ama házában, hol még nem régen olyan boldog volt. Mi történt vele? Semmi más: minthogy férjét szerencsétlenség által hirtelen elveszité. Ime a hűség egy élő és meginditó példaképe!

A gúnyolódók egy pillanatra meglökkentek. De hogyan mondtak volna le egyszerre nagy emberismeretükről, melylyel még az imént oly fennen büszkélkedtek. „Ez egy különcz sziv!" — mondák. Nem! — Ez egy jó sziv, minő sok van. Hanem az ilyenek elvonúlva élnek családi köreikben, gyermekeik között, s nem telik örömük a hiúság piaczán, hol virágról virágra csak pillangók röpködnek. Sajnálni lehet mindazokat, kik a női sziv phisiologiáját csupán e pillangókon tanúlmányozzák.

Nincs nagyobb bohóság — mondá egy franczia iró, — mint a világot jobbá akarni tenni, mint a minő. — Még is azt hiszem, költők kötelessége: harczolni az üres, szivtelen és divatos elvek ellen; s szépirodalmi lapjaink mindig nemes tisztet teljesitenek, midőn ébresztení törekszenek a női erő-

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

nyek iránti hitet, mely a társadalomnak egyik legszilárdabb alapját képezheti.

Hölgyeink magok is megérdemlik ezt lapjainktól, mert az ő részvétük rendesen állandóbb, mint a férfiaké, kiket az idő változásai sokszor egyik vállalattól a másikhoz ragadnak, s kik ismeretlen újakért könnyen elhagyják a régi jót. Legalább a női közlönyöknek ma sincs elégületlenségre anyi okuk, mint sok derék lapnak, melyek leginkább férfiak számára szerkesztvék. Így például egy kiváló élénkséggel kiállított új napi lap, noha egyszerre széles olvasó kört nyert, mégsem ingatható meg a régibb heti divatlapok állását. Közönségük megmaradt, mint elébb, hasonlóan Hyperion nyájához, mely se nem nő, se nem fogy. Bárha biztos jele volna ez annak is, hogy olvasó világunk egyre szélesedik, s minden új lap új hóditásokat tesz. Mert végre is bármit mondjanak némelyek: a magyar értelmiségnek több lapot is fen lehetne tartania, mint a menyi most él és tengődik.

Még mindig az új év elején állunk, s így nem csoda: ha a lapok pártfogolásáról beszélek. Fontos történet ez mindnyájunkra nézve, nem csak az irókra, kiknek működését csupán a közrészvét teszi lehetővé, hanem az egész nemzetre, melynek műveltségét többi közt abból is mérik: hogy menyire birja fentartani és fejteni irodalmát és művészetét. Minden jó lap és minden hasznos közintézet egy egy darab művelődés-történet. De ne folytassuk, nehogy a házaért beszélő Ciceró gyanújába essünk, hanem inkább mondjuk el azon újévi ajándékokat, melyeket e napokban közintézeteink kaptak.

Legelébb is a tudóstársaság a Kir. Helytartó úr kieszközlése folytán kapott az országos alapból egy 14,000 ftos utalványt, könyvek vásárlására és bekötésére. Kapott két becses ereklyét is, régi leveleket, melyeket 178²/₃-ban Kazinczynk irt Gessner-hez, az idillek kedves irójához, ki könyveiben az arkádiai élet báját, s a családi élet örömeit oly vonzólag tudta festeni. Most Zürichből küldték meg e leveleket, hogy azon helyen őrizzék, hol Kazinczy nevét minden ajk a hála hangján ejti ki.

A nemzeti múzeum is kapott egy levelet. De ez nem ereklye, hanem a szépitő bizottmány felhivása, melyben fölkéri az igazgatóságot, hogy a ronda deszka keritést igyekezzék valahára csinos vasrácsozattal cserélni föl. Alig is van szomorúbb látvány fővárosunkban, mint e ronda keritvény a büszke épület és gyarapodó park körül. A nyár még kedvez neki; sűrű lombszőnyegekkel takarja el szemeink elől; de a tél egész kíméletlenül tünteti föl rondaságát, mintha mondaná: „lássátok és szégyeljétek!" Miután a múzeum szintén magas segélyezésben részesül: nem lehetne é végre e szükségen is segiteni. Vagy arra várunk, hogy a múzeum mögött egy kis „St. Germain" alakul, (igy neveztek el két szál palotát,) s akkor nem sokára a nagy urak is észreveszik a dűledező keritést; észreveszik, megröstelik és nyomban ragyogó foglalványnyal övezik körül az egész telket? De ily föllengező álmaknak ne adjuk át egy perczre sem magunkat, s ezért üdvösebb lenne, ha maga a múzeum érdemes igazgatója látna hozzá e munkához, melyért a közönség keveset tett, noha a közvélemény eleget lármázott.

A Kisfaludy-társaság több mint tiz alapitó tagot kapott. Bárha százakat kapna; mert különben nem lesz csoda, ha egyszer csak megakad, mint kátyúban a szekér, hiányozván ép az, mit Petőfi „életünk szekérkenőjének" nevez, — a pénz. E társaság közelebb azon megrovás alá esett, hogy kevés eredeti művet adott ki, s valljuk meg, e vádban volt némi valóság, miután egy magyar szépirodalmi társulatnak csakugyan nem lehet fontosabb föladata, mint épen lenditeni az eredeti szépirodalom ügyén; s midőn valaki e nézetét fejezi ki, korántsem a forditmányok ellen harczol átalában, mint egy érdemes lap ránk fogni erőlködik. — Senki sincs, ki irodalmunk gazdagodását ne látná abban, ha jó könyveket ültetnek át. — Ismételjük é azon véleményünket, hogy a forditás ugyanazt eszközli szellemvilágunkban, mit a hajókázás az anyagiban, t. i. kicseréli különböző népek kincseit, s e cserével kölcsönösen gazdagitja őket? Ámde, ha különben is mostoha állapotban tengő szépirodalmunk ápolására egyetlen társulatunk van: ettől még is csak megkivánhatjuk, hogy legelső sorban ne külföldi munkák kiadásával foglalkozzék, melyekre különben is könnyen akad magán vállalkozó.

Ép ezért alakúl a „Petőfi-társulat", nem mint versenytárs, nem is mint rangosztó egylet, mely koszorúkat és czimeket nyújt, hanem mint az élvezhető magyar munkák kiadó társasága. Ez persze még csak vajúdásban van, s igy újévre nem is kaphatott egyebet, mint egy csomó alapszabály-tervet, mely szerint a társulatot alakitni kell, hogy hasznos czéljainak megfelelhessen. Jelszava lesz: a munka jutalmazása! Azt akarják, hogy ha az iró vetett, arasson is. Hány regény, költemény vagy jóravaló kézirat heverhet évek óta egyik vagy másik irónk asztalfiókjában, melyek körülményeink közt elég jó olvasmányt képeznének. A Petőfi-társulat azt akarja: hogy ne legyenek többé ily véka alá rejtett mécsek; hanem világitsanak a közönség számára. Ennélfogva a munkás irók érdekében mindenkinek óhajtania kell, hogy ez üdvös terv ne maradjon csupán a papiron és egy pár ember jó akaratában.

A városliget új évi ajándokúl egy jó ajánlatot kapott. Nevezetesen egy derék vállalkozó (Luczenbacher János) mind a két tót vizzel bőven ellátni igérte, ha a gépekhez szükséges földet s a tó jövedelmét húsz évre haszonbérbe adják neki. Húsz év múlva aztán e gépek a városi lennének. Ha „suffrage universelt" rendeznénk: ez ajánlat egyszeribe el lenne fogadva. Minden fővárosi ember méltán óhajtja, hogy egyetlen nagy nyári sétahelyünk minél szebb és mosolygóbb legyen, s a tó vizén sajkák ringjanak, hattyúk büszkélkedjenek, napfény játszék, a helyett, hogy mint tavaly, miasmákkal rontsa meg a levegőt.

Hát nemzeti szinházunk mit kapott új évi ajándokúl? Igazán megvallva, semmit. Mondják ugyan, hogy Izsó e tehetséges és munkás szobrász már legközelebb fel fogja állatani Megyeri mellszobrát, carrarai márványból, a csarnokban; de ebben ma még nem gyönyörködhetünk.

Pedig a múzsák is sovárogva vártak valamit a jobb napoktól, s nem néznek hátrafelé a sokkal szebb múltba, nehogy mint a bibliai nő, megkövüljenek.

Igaz! E napokban egy ünnepelt énekesnőt láttunk az — utczán. Ugyanez este igen gyönge éneket hallottunk a — szinpadon. Mint szerettük volna kicserélni őket. Hadd sétálna az utczán ez, s hadd énekelne a szinpadon amaz.

Napról napra érezzük, hogy Hollósy L.-nét igen korán vesztők el, s a mi még rosszabb, nem becsültük meg eléggé. Úgy jártunk vele, mint az egéssséggel; kevésbe vettük, a mig meg volt, s ime most már sohajtozunk utána, midőn elvesztettük. Hol vannak azon gyöngéd, lirai alakok, melyek vele együtt eltűntek: Meyerbeer Katalinja, s Donizetti Luciája? Mily gyönyör volna, ha ezek is megjelennének néha Carinak, a szép „Gretchen"-je mellett.

„A régi gárda", mint az egykori személyzetet nevezik — egyre fogy. Benzát sem látjuk többé. Utójára dec. 25-kén lépett föl Doppler „Ilká"-jában, mint Miska. — Vidám, találékony, mulattató volt, mint mindig. Oly bohókás gúnyképeket vágott, s orsó módjára úgy forgott, mint fiatalabb éveiben. Mégis szomorú hatást tett ránk. Éreztük, hogy vége van; szinpadi szárnya — hangja — megtört; s hiába e vidorság, könnyűdség, neki is csak azon magányba vonuló művészek közé kell lépnie, kiket „élő halottak"-nak neveznek, miután egyedül a szinpadnak élvén, attól megváltokkal mintegy meghalnak örömeik és nemes szenvedélyeikre nézve. Sohase hittük volna, hogy a nagy bajuszos otromba Griczenko, a féltékeny vén Bartolo, az ugrándozó, csipkefodros Boisfleury, a mulatságosan nyegle Dulcamara, Norina bamba férje, az „okos biró", kit megcsalni nem lehet, s anyi sok vidor torzalak, melyeken oly sokat nevetének: egykor ily szomorú hangulatot ébresztenek bennünk, midőn elvetik hegyes süvegüket, parókáikat, nevető álczáikat, s végbúcsút intenek a közönségnek azon egy személyben, ki utósószor tapossa a deszkákat, hol mindig bohóságok, ingerkedések és játszi tréfák kisérete-ben jelent meg. Végre anyi sok év után neki is megjött utósó felvonása, s mi kezünket nyujtjuk feléje, mondván: „isten veled fiatal kedvű öreg barátunk! helyed mindaddig üres marad, mig lesznek kortársak, kik tréfáid és furcsaságaid kimerithetlen forrását nem felejtik el!"

Mig mi egy távozó művésztől bucsúzunk, a farsang mosolyogva üdvözli a világot. Fiatal lánykák, kik most lépnek be először a nagy világba, álmatlanul töltik az éjeket, s kedves nyugtalanságot éreznek ártatlan életük e nagy eseménye előtt. A bálrendezők, ünnepélyes komolysággal terveznek, érezve hivatásuk érdekes voltát. A kirakatok kiviragoznak a divatárusnők és kelmegyárak új munkáitól. Fátyolszövetek, selymek, csipkék, szalagok és ragyogó fejdiszek jobbra balra. A minden évben megifjúló farsang mosolyog... ezek az ő diadaljelei, mik oltárai számára készültek.

A fiatalság megválasztá már a bálok házi asszonyait is. Egyikben Zichy-Kornis Anna, másikban Keglevics-Batthyányi Ilona grófnők. A zenekarok hangolják hegedűiket, virágházakban a kaméliákat kora virágzásra késztik, a báltermek talajait fényesitik, s a kis leányok összeülnek, és hadi tanácsot tartanak könnyűd fegyverzeteik fölött, melyek virágok és illusiokból állanak.

De várjunk még nehány napot. A zene, mielőtt a táncz tündéreivel szövetkeznék, ma még csupán a füleknek szól egy egy hangverseny padjairól.

Mult vasárnap (jan. 3-án) a muzeum disztermében volt egy műkedvelői hangverseny, melyet egyetemi ifjak rendeztek segélyegyleteik és dalárdájok javára. Fényes volt a szó valódi értelmében, s a rendezők igen jól tevék, hogy a csilárokat megszaporitották, miután e műverseny nem csak a szivek, hanem a szemek gyönyöre is volt. Szép, fiatal nők vettek benne részt, s ifjak társaságában meglepő szabatossággal zongorázták Schumann „Genovéva" nyitányát, s Beethowen „Athen romjaiból" a kart és indulót. Volt szép énekelőadás, nagy kardal, hegedűjáték, s Piatti baszkir dallamai, melyeket Szuborits Manó sok ügyességgel adott elő gordonkáján. Tapsolták mindeniket, s legkülönösebben Barabás Alice kisasszonyt — jeles képirónk bájos leányát — ki Hummel Es-dur ötösében meglepőleg zongorázott, s tanusitá, hogy ő is egy jeles művészcsalád méltó tagja.

Mig a műkedvelők igy hódolnak a nemes czéloknak, s azon múzsának, melyet fuvolyával festenek: hirneves zenészeink békén pihennek babérjaikon, nem félve, hogy azok könnyen elhervadhatnak, ha a munka verejtékével nem öntözik. Különben halljuk, hogy egy perczre fölébredtek, s három philharmoniai hangverseny, s bennök Beethowen kilenczedik symphoniája jutott eszökbe. De nem csupán álmuk folytatása é ez is? Szép és elmúló.

Pedig ily időkben kétszerte édesebben szól a zene, mert a dal — mint mondják — elűzi a ködöt, mely most gyakran ellepi a levegőt és kedélyünket.

VADNAI KÁROLY.

A mai világ.

Hajdan és most... mily változás!
Hasonlitni sem merek.....
„Nem is igaz, csak ráfogás,"
Mondják majd az emberek. —
Mondják tán ők: a kik épen
Magok is csak olyanok;
Kik fönlátnak nagy kevélyen,
S még is nyájas angyalok.

Rég nem igy volt — mostan a völgy
Irigyli a nagy hegyet.....
S a bokor szól: „Hát az a tölgy!
Oly magasra hogy mehet?"
A kunyhó is szégyenkezvén:
Palotává nőni kész, —
És a gyáva: — bárha nyelvén
Hordja csak — most mind vitéz.

A nagy: gúnyol a magasból,
A kicsiny kapaszkodik.....
Éhes ember kincshalmazról,
S nem kenyérről álmodik.
Szégyen már ma a szegénység!
Még a koldus is kevély, —
Nincsen nála hála — készség,
Tőle azt ne is remélj.....

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Fillér nem kell, adj forintot!
És ha nincsen: kölcsönöz;
S néha igy is, zugva szitkot:
Utad állja, s megköröz.....
A jóságnak nincs jutalma, —
Oh bár volna csak kevés!
Mennyit pusztán szóban adna:
Méltányló elismerés.

Nincsen az sem. — „Jó bolond vagy!"
Jegyzi meg rád a világ —
S hol a rend és tilalom nagy:
Ott is téged húz az ág.
Nem pörölsz..... téged pörölnek,
„Jó bolond vagy!" hát fizess!
S szép czéljaid füstbe mennek:
El nem éred — bár siess.

Hajdan és most..... mily különbség!
Mily sok minden változás —
Akkor: volt szép egyszerüség,
Most: van nagy hivalkodás.
Akkor — a vén volt a házban
Rendező, tanácsadó:
S mindenik tag, a családban
Rá — mint bölcsre hallgató.

Most a gyermek ad tanácsot,
— S csóvál a vén rá fejet, —
S erszényére vet harácsot:
A mig győzi, mig lehet —
Fényleni kell!.... mert hiában
Ugy kivánja a divat,
És a kis lány: a ruhákban
Már is egyre válogat.

„Nagyságos" a háziasszony:
— A ki volt csak „nemzetes,"
S illő néki, hogy láttasson,
Ha már ily nagy czimzetes.
S bál és fürdő rendre járja —
De egy könyv: nincs asztalán;
Ujság hirét, hallomásra
Udvarlóktól kapja tán?

Szobalányból lessz komorna,
Komornából: úrinő.....
És talpig selyembe vonva:
Ezt kell látni még minő!
Csillog rajta minden ékszer;
— A gyémánt hamis pedig —
Uj ruhát vált, egy nap kétszer:
S a konyhára nem telik.

Hajdan és most..... mily különbség!
Világ, ember változott —
Egyszerüség, s tiszta hüség
Rég — áldással halmozott;
Most már nem kell a mi régi,
A kor — uj szokást kegyel.....
A varga is államférfi:
S csizmát varni szégyenel.

NYILAS SAMU.

Az ős hazába tértek.

— Történeti elbeszélés*) —

ÁBRAI KÁROLYTÓL.

(Vége.)

III.

Fegyverben állott, szemközt egymással a két ellenséges sereg.

Harsogtak a kürtök, lobogtak a zászlók, melyeken a szabad nemzet erejének és fenségének jelképéül az Etelétől öröklött Turul volt festve, s mint két leszakadni készülő, villámokkal terhelt sötét felleg, tört egymásra a magyar és bolgár!

Még maig is fönnáll a hely Galac tájékán, hol a magyar had a Dunán átkelt, s melynek közelében egy „Vad Ungur" magyar rév nevü kis oláh helység, ezen esemény helyét látszik mintegy kijelölni.

Egyik részről maga a fejedelem, az eddig magát győzhetlennek hitt Simon; másik részről Árpád fia, a fejedelmi ifju Levente volt a seregek vezére.

Mind két sereg bajnokai mint oroszlány küzdöttek: mig végre is azonban a bolgár had rendetlen futásban volt kénytelen menekülést keresni, a győzelmes magyar fegyverek halálszóró hatalma elől.

Maga az elbizakodott gőgös Simon alig tudott az őt mindenütt nyomában üldöző harczosok ellentállhatlan fegyverei elől Disztrábá, a mai Szilisztriába menekülni.

Beteljesült tehát a gylászok jóslatának első része: győztek s diadalmasan fognak visszatérni hazájukba.

A megalázott fejedelem békéért könyörgött Leo császárnál, melyet midőn megnyert, a magyarok gazdag zsákmánynyal s számos bolgár foklyokkal, mint diadaljelekkel indultak vissza hazájuk elhagyott kedves tájai fölé, honn maradt kedveseik körébe.

A fiatal magyar hadvezér szive gyönyörben, boldogságban úszott; dicsőség környezte, s édes boldogitó szerelem várakozott reája mennyasszonya ölelő karjai között, annak forró szerető kebelén.

Elgondolá: mint fognak majd elébe jönni honnhagyott ismerősei, barátai; s a sok szebbnél szebb, deli magyar szűzek ünnepélyes hófehér ruhákban, mint fogják őt mindnyájan szivélyesen, barátságosan ölelni, köszönteni, üdvözölni; legutól pedig, mintha nem őt illetné az első csók s az első ölelés, szerelemben égő szemekkel, szemérmes pirral jön mindnyája között a legszebb, a legdelibb hölgy, az ő jegyese, szerelmese, reszketve nyujtja neki kezeit, s suttogó szavakkal mondja, mint a többiek: légy üdvöz bajnok ifju, fejedelmi Levente, ki ujabb dicsőséget árasztál népedre, nemzetedre... s mint mondja, mint gondolja utána magában: imádkoztam éretted, távolléted alatt; hozott Isten én szerelmem, én üdvösségem!

S sarkantyút adva ménjének, gyorsan száguldott, röpült a szép haza ismert tájai felé, honnan a fuvalló szellő örömhangokat hozott képzelődő lelke elé!

* * *

Csak leányok, gyermekek és aggok maradtak otthon. Etelközben a délibábos rónaságokon, a fehér sátrak között, minden fegyver fogható férfi eltávozott hazulról a szomszéd népek ellen.

Tudták, hogy a többiek rövid napok alatt visszaérkeznek, hallották a győzelem hirét.

Harcz és háboru volt a magyar éltető eleme, bajnok halál legfőbb dicsősége.

Oly puszta, oly csöndes, oly kihalt minden, a máskor oly élénk, oly népes téreken; nem hallatszik az a jó kedvü tábori zaj, mely máskor mértföldekre elzúgott, legfölebb a kiállitott őrök kürtjeinek mélabús dallama, kik oly szomoruan fúvják máskor kedvderitő hangszereiket, hogy az embernek könye is majd megeredt hallattára.

Szép Enikő egyedül ült sátora ajtajában, tekintetével a messze rónaságok távolában merengve, hol az ég a földdel látszik mintegy ölelkezni.

Már megjöttek a hirnökök, meghozák a kivivott győzelem felöli örömtudósitást, elmondván azt is, hogy mindnyájan útban vannak hazafelé, s hogy Levente főkép rövid idő alatt meg fog érkezni.

Enikő szomorú arczczal hallgatá mind ezen örömhireket, valamely homályos nyugtalan, kinos előérzet azt sugta neki, hogy ő még sem fogja ifjú jegyesét soha viszontlátni.

Kisétált a szent berkekbe, leborult a jós patak partjaira, meghinté forró arczát annak hűs habjaival, aztán térdre borulva imádkozott ős Istenéhez Hadúrhoz.... kedveséért.

A mint visszatért sátorához, a kiállitott őrszemek jeladó kürtriadása hallatszott.

A láthatár végtávolában több mértföldnyi messzeségben, fényes fegyverek csillámain tört meg a ragyogó nap sugara, s a pusztai kavargó szél, magas oszlopot emelt a mének által felvert porból.

— Ott jönnek a mieink, barátaink, testvéreink! kiáltá egy lovag, gyors paripáján a hölgyhöz száguldva; dicsőitessék Hadúr neve!

Valóban nagyszámu fegyveres csapat, egész sereg közelére ért gyors menetben, egyenesen a magyar telep felé.

Ki lehetne más, mint az eltávozott rokonok, bajtársok, s az ifju lángoló vérü vezér, ki oly nagyon siet, hogy minél előbb ölelhesse szerelmesét, utána szivszakadva várakozó jegyesét.

Pillanatonként közelebb közelebb jöttek; már fölismerhetők voltak az emberi alakok, a gyors mének; a nélkül, hogy az egyes lovagokat még a legélesebb szem is megkülönböztethette volna.

A mint azonban közelebb érkeztek, hirtelen szétnyiltak az eddig várkozott hadsorok, kiröpültek a fényes éles kardok hűvelyeikből, s idegen csatakiáltás egetverő orditozása hallatszott!

Egyik oldalról a magyar nemzetnek régi halálos ellenségei a besenyők, másikról a boszú szomjas bolgár hadak, kiket maga a hitszegő Simon vezetett, rontottak a védtelen magyar telepre.

A támadás egészen váratlanul jött, a mennyiben a magyar hadak épen ekkor messze voltak, a hon határain kivül.

A ravasz bolgár fejedelem, mialatt Leo császárral békét kötött, a magyarokon véres boszut állandó, ezeknek régi ellenségeivel a besenyőkkel szövetkezve, mielőtt a bizanczi udvarnak ideje lett volna a népjog e megsértését fegyverrel megtorolni, véletlenül beütött a magyarok birtokába.

Azon kevés számu fegyveres, ki honn maradott, hirtelen összeverte magát; de ez mit sem használt, a támadás oly rögtöni, oly váratlan volt, s oly csekély azok száma, kik lakhelyeiket és családjaikat védhetik, hogy győzelemre még csak gondolni sem lehetett.

A legiszonyúbb mészárlás vette kezdetét, a vad ellen senkinek sem kegyelmezett.

A szövetsátrak lángban lobogtak fel; a bőszült ellen aggokat, nőket és gyermekeket egyiránt gyilkolt.

Nem gondoltak semmi egyébre, mint boszura.

Enikő elfásúlt szivvel nézte mint hullanak el védelmében a legbátrabb, legdaliásb vitézek: egyetlen lépést sem tett a menekülésre.

Vad bolgár harczos közeledett most felé, hosszu kelevézét döfésre emelve a védtelen hölgy ellen, de midőn egészen közelébe érkezett, megbűvölve mintegy a szép hölgy tekintetétől, leereszté gyilkolásra emelt vasát.

Azon pillanatban fényes pánczélos lovag termett a vad harczos mellett, megragadván s kiütvén annak kezéből ismét fölelmelt fegyverét.

— Add meg magad szép galamb! kiálta a hölgyre, őrizőid különben is mind elhullottak már, hasztalan minden ellentállásod.

Enikő mintha csak most ébredt volna fel valamely lázas rémálomból, elsikoltá magát, aztán fényes tőrt vonva elő öltönye redői közül, magasra emelé azt, hogy önkeblébe meritse.

Ámde azon pillanatban villámgyorsasággal ugrott le a fényes lovag paripájáról, megragadá a hölgy karját, s másik perczben a gyilkos fegyver birtokában volt, s a leányka karjai között vergődött, mint gyönge galamb a vad sas körmei között.

Csak kevesen menekülhettek meg futás által a haláltól.

Rövid volt a csata; hisz mi erő, mi vitézség is kell öregeket, gyermekekeket és nőket legyőzni, legyilkolni?

Etelköz egy nagy sir lőn, csak halottak maradván földjén.

Pár óra mulva még csöndesebb lőn a magyarok hazája, mint az előtt volt; eltávozott a bősz ellenség, vivén magával számos ragadományt, zászlókat, kincseket, fölpogyászolt tevéket, a kivivott boszu diadaljeléül.

IV.

Hajnal közeledett.

Az ég vérpiros fényben égett, homályos világot vetve a diadalörömmel teljes, s hazafelé száguldó magyarok utjára.

Mindenik ugy sietett, mintha valami belösztön serkentette volna őket a leggyorsabb menetre, mégha mének is, mintha érzenék, tudnák uraik óhajtását, osztönzés nélkül vágtattak a már jól ismert úton hazafelé.

Midőn pár mértföldnyire lehettek hazájoktól, ugy tetszett nekik, mintha az ég boltozatán valamely szokatlan szinezetü vérvörös fény lebegne, hasonló valamely távoli nagy égéshez.

A vitézek egy pillanatra megállottak, ugy tet-

---

*) Kútfők Jókai s Jósika Magyarok történetéről irott munkáik.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

szett nekik, mintha az a szokatlan fény épen onnan törne fel, hol ők laknak, hol ők hagyták rokonaikat, kedveseiket.

S kik száz csatában küzdöttek és soha meg nem félemlettek, a vért érzék megdermedni ereikben.

— Előre bajtársak, barátaim, testvéreim, magyarok! kiáltá Levente, s sarkantyút adva tüzes ménének, vágtatva rohant előre.

Utána mindnyájan, egy sem maradt el kisérői közül.

Ha valami baj van otthon, hadd osztakozzunk abban mindnyájan és egyszerre.

Már nem messze lehettek tanyáiktól, már kivehető volt, hogy sátoraik, lakjaik égnek; de a mi legkülönösebben, legmegdöbbentőbben hatott mindnyájokra, az a szomoru halálos csend volt, mely köröskörül uralkodott, mintha egyetlen élő lény sem lenne ott.

Egy egy falka magára hagyatott, pásztor nélküli nyáj, csorda vagy ménes akadt ujjokba, mely azonban, midőn közeledtöket észrevette, hirtelen nagy robajjal szétfutott; a nyargaló állatok kolompjainak csöngését, még azután is darabig lehete hallani.

Nem sokáig kelle várakozniok, hogy megtudhassák a szomorú valót.

Midőn régi telepökhöz érkeztek, már csak hamvadó sátraikat találták ott, melyeknek néha még fül föllobbanó gyér világa szomorú képet tárt föl előttük.

A pusztákká vált téreket, kedveseik, rokonaik, gyermekeik, szülőik tetemeivel boritva találák.

Kétségbeesve ugráltak le méneikről, s kiáltoztak, hogy ha valahol valami menekültre találhatnának, kitől megtudhatnák az iszonyu történetet.

Egyetlen élő lény sem felelt szavaikra, kiáltozásaikra, legfölebb egy-két haldokló sóhaja, kik midőn az ismerős hangokat hallák, fölemelék még egyszer bágyatag szemeiket, s bucsuzólag nyujtván lankadt kezeiket barátjaik, rokonaik, honfitársaik felé... meghaltak.

— Hadúr! Hadúr!! kiáltá Levente iszonyú fájdalommal, nagy bűneimnek kell lenni, hogy enyire bűnteted gyarló szolgádat.

Végig járta a szomorú sirt, de azt kit keresett, s kit föltalálni még is remegett, nem lelé a halottak között.

Nagy sokára akadtak egy két menekültre, kiktől körülményesen megtudták a gyászos történteket.

.... Nehány nap mulva ezután Árpád is visszatért diadallal Etelközbe; de a viszontlátás örömzaja helyett a menekültek keserve hangzott füleibe.

Ez volt a legnagyobb csapás, mely fejedelmi lelkét érheté vala.

S ki biztositja hogy ez nem fog jövőben is történni; ki áll jót, hogy midőn a magyar nép valamely ujabb ellenséggel megküzdeni táborba száll, hasonló szomorú sors nem éri a honmaradtakat.

Gondoskodniok kellett a nemzet jövőjének biztositásáról.

A síkokon, hol eddig tanyáztak, különösen a nálok számosabb és erősebb besenyők felől a természet könnyen átúsztatható folyamokon kivül semmi erősebb védvonalat nem alkotván, helyzetöket e vad szomszédok ellenében tarthatlannak kellett elismerniök.

Összegyülének tehát a nép főnökei, tanácskozni a jövő felől.

Ott volt a vezérek, a főnökök között az ősz Előd, buzogányos Kund, villámkardu Tuhutum, kelevéz röpitő Huba, zászlóhordó Tas s még többen is, de kinek mindnyájának oly levert, oly bús arczuk volt, mintha épen valami Lomotorra*) gyültek volna össze.

Arról kelle tanácskozni, határozni, hogy valjon elhagyják-é e földet, melyet már megszoktak hazájok gyanánt tekinteni, melynek minden hantja, minden egyes röge, sikságai, halmai előttök oly ismerősek, oly megszokottak voltak.

Itt hagyják-e a szent berkeket, a hus patakokat, a zugó folyamokat, a gazdag legelőket, s elmenjenek, elvándoroljanak-e messze földre, idegen vidékekre uj hazát keresni.

Pedig ezt kelle tenniök, ezt parancsolja a józan ész, s a jövőbei természetes bölcs belátás, hogy oly helyet, oly hazát keressenek, hol a nemzet szenvedett viszontagságait kipihenve, erősebb szomszédai ellenében némileg fedezve legyen, erejét rendezhesse, jövőjét megalapithassa.

Itt kell hagyniok a helyet, melyhez őket annyi kedves emlékek, annyi szomoru kegyeletes érzelmek csatolták, a földet, mely annyi kedveseik hamvadó porait fedezi.

Soha sem fogják többé látni a szép rónaságokat, a méltóságosan lejtő, zugó folyamokat!

És még is menniök kellett, messze kelet felé, hol a láthatár végtávolában kéklő bérczek integettek mintegy hivogatólag feléjök, Etele ősi földéről, ősi hazájából.

Valami nevezhetlen delejes vágy vonzotta őket erre, mint vándor madarat ösztöne, a soha nem látott dél virányos tájai felé.

Csakhamar indulásra készen volt az egész magyar tábor! csak Levente, Árpád vezér deli fia, nem találtatott sehol.

Hiában keresték mindenfelé: eltünt, elveszett, senki sem tudott felőle semmi bizonyos hirt mondani; jóslók, táltosok azt mondák a nép megnyugtatására, hogy előre ment az ősi hazába, midőn oda érkeznek, már ott fogják őt találni.

S a jósoknak ez egyszer igazuk volt.

V.

Messze Etelköztől, hol a sebes Volga öntözi habjaival az Ural hegység lábait, laktak a vad besenyők.

Harczias, de durva, miveletlen népfaj, egészen ellentéte a lovagias magyarnak.

Szétszórt sátraik elejtett állatok bőreiből jól, rosszul voltak összeállitva, maga az egész nép inkább hasonlitott valami nagy haramia bandához, mint harczias néphez.

Barmaik is oly szeliditheten vadak voltak, hogy sokszor valóságos hajtóvadászatot kelle reájok tartani, ha egyet, kettőt el akartak közülök ejteni.

.... Éj volt.

A sebes zugó folyam partján gyönyörü holgy ült, vad virágfüzérből font koszorút tartva kezében, melynek leveleit, szirmait tépdelve dobálá a nyargaló habok, hullámok közé.

Enyhe déli szellő játszott a leányka szabadon lengő, lebocsátott fürteivel, fel-fel lebbentvén azt hókebléről, s majd mintha áruló pillanatoktól féltené szűz kecseit, ismét lebocsátván azokat.

Enikő volt a szép leányka, messze hazájától, a vad besenyők fogságában.

Köröskörül mindenfelől máglya nagyságu tábori tüzek égtek, s koronkint hallatszott a kiállitott őrök jeladó kiáltozása; a menekülésre még csak gondolni is lehetlen volt.

A leányka föltekintett a csillagos égre, aztán a mély folyam csillagfényben uszó tükrére, mintha azt gondolná, mily távol vannak ennek habjai amattól, mégis mintha ez volna az egyedüli ut, mely egyenesen oda vezet, a fényes csillagos égbe, a magyarok ős Istenéhez, Hadúrhoz!

Sokáig hallgatta a nyargaló hullámok zsongását, zúgását, úgy tetszett, mintha azok azt sutogták volna hozzá: ne félj, nem messze van már szabadulásod órája.

Majd csöndes dalt kezde, melynek dallama összeolvadt, elvegyült a folyam zúgása, morajja közé.

Elfogták a kis madárkát,
El is vitték messze földre
Idegen országba,
Idegen nép közé;
Ott halt el az árva.

Az izgatott lelki állapot miatt nem folytathatá kezdett bánatos dalát.

Lehajtá szép fejét kis kezébe, omló könnyei összevegyültek a folyam habjaival; egy-egy drága gyöngy a hideg hullámok között.

Majd ismét kevés idő mulva lassu hangon sutogá:

— Déli szellő keresd föl szép hazámat, látogasd meg ősz apámat, deli ifju jegyesemet, barátimat, barátnőimet, rokonimat s mondd nekik, hogy rólok gondolkozom, érettök imádkozom, hogy legyenek mindnyájan boldogok, hogy legyen nagy és virágzó a magyarok hazája!

— Halottnak hisznek, suttogá tovább, talán gyásztoromat is megülték a szent források partjai mellett, s talán már azóta sokan el is feledtek.

E pillanatban hideg kéz érinté hátulról a leánykát, melyre mintha kigyó csipte volna meg, megrettenve tekinte vissza.

Magas bozontos szakálu férfiu állott előtte, ki miután elébb titkolózva, mintha valami meglepetéstől félne, széttekintett maga körül, halk hangon suttogá hozzá:

— Örömhirt hoztam, egy idegen érkezett, ki téged keres, messze magyar honból, az őrökön keresztül, sikerült átlopnia magát.

— Levente! sikoltá a hölgy.

A szív megérzi, hogy a legnagyobb áldozatot csak szerető kebel hozhatja szerelmesének.

— Én vagyok! suttogá egy olvadékony hang, s másik pillanatban a fejedelmi ifju Levente állott a leányka előtt, tárt karokkal, szerelemtől boldogságtól ragyogó sugárzó arczczal.

Enikő arczáról eltűnt minden bánat, minden fájdalom; öntudatlanul borult az ifju tárt karjai közé, dobogó, forró, lángoló kebelére.

— Boldog vagyok, rebegé kedvese karjai között, most már nyugodtan fogok meghalni.

— Túl az őrszemeken, szólt Levente az első lázas pillanatok multával, gyors paripák várnak reánk, melyeken Hadúr segélyével menekülhetünk; e barátom, folytatá a mellette álló besenyőre mutatva, szerzé ezeket számunkra. Im vedd kaczagányomat! szólt tovább a leánykához, csak akkor mondhatlak enyémnek, ha elhagytuk ez idegen földet.

Nehány pillanat mulva bő palást boritá a leányka karcsu termetét, medve bőr süveg fedé fejét, s árnyalá másként könnyen fölismerhető szép arczát.

Túl a tábori őrszemeken egy bokorhoz kötözve két nyergelt paripa várakozott reájok.

— Most már hála Hadúrnak, mentve vagyunk, suttogá az ifju, s a mének kantárszárait kezdé oldozni.

— Megálljatok! kiálta most hirtelen egy parancsoló hang, s másik pillanatban a besenyők vad főnöke állott előttük.

— Hohó! szép galamb, kiálta a hölgyhöz, nem oly könnyű ám a sas elől menekülni; eddig, folytatá bosszúsan, engedtem könnyeidnek és sohajaidnak, de többé nem fogom ezt tenni, sátorom üresen áll, szólt czélzatteljesen, s várja asszonyát!

Levente szó nélkül, s kivont karddal rohant halálos ellenségére.

Ha maga a sötét alvilág fejedelme, ama rosz szellem, melyről az ős hitrege annyit beszélt: Ahrimán állott volna vele szemközt egész táborával, azzal is szembeszállott s megvivott volna hölgyeért.

A bessenyő fejedelem visszafordulva az ifju ádáz rohama elől, hirtelen kürtjébe fútt, melynek jeladó hangjára rögtön mindenfelől fegyveres lovasok nyargaltak elő, körülfogva s megtámadva a menekülőket.

Levente hősiesen védte magát támadói ellenében. Mint szikla viharos tenger közepén, a mindenfelől reá tóduló, zúgó habok csapkodásai, ostroma ellen.

A vad besenyő főnök megunva a hosszas tusát, egyik harczostól elragadva kézivét, egyenesen Leventére czélzott.

A nyilvessző süvöltve röpült, hova irányozva volt, a fejedelmi ifju szivébe; ámde azon pillanatban gyorsabban, mint sem a halálos vessző rendelt helyére érhetett volna, a leányka mint védangyal veté magát az ifju keblére, felfogva a halálos ideg döfését.

Másik pillanatban élettelenül omlott össze, egy hang, egy sikoltás, egy jajszó nélkül, szivéből kiömlő meleg piros vére végig ömlött hófehér ruháján, s a keblét átszuró gyilkos vason.

— Hadúr! kiáltott föl Levente eliszonyodva, s másik pillanatban maga is oda omlott a kedves halott mellé, görcsösen karolva át annak élettelen tetemét élettelen karjaival, mintha még a halálban sem akarna tőle megválni.

Mindkettőt eltemették, messze honfiaiktól, idegen hazában, idegen földbe.

A jósoknak igazuk volt: Levente előre

*) Halotti tor.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

ment az ős hazába, midőn a többiek oda érkeztek, bizonyára ott fogták őt találni.

A történelem nem emlékszik többé az elveszett fejedelmi ifju Leventéről, hanem a dalnokok ajkain még sokáig fönmaradt az ő neve, s magyarhon szüzei még sokáig gyászolták a legszebb magyar hölgy emlékét.

* * *

Trónok emelkedtek s dőltek össze évszázadok óta, népek pusztultak el a földről nyomtalanul, ezredév előtt virágzó városoknak csak romdarabjai láthatók, melyekről a tudós utókor találgatja, hogy mik lehettek hajdanában; egyedül a szerelem az, mi soha el nem vész, mi örökké fönmarad ezredéveken át, mert halhatatlan, mint maga az istenség, mely azt az emberi szivbe lehelte!

Vegyes rovatok.

Magyar Tud. Akademia.

— Teleki pályázat. 1863. decz. 31-kéig mint határnapig, a néhai gróf Teleki József alapitványából kibirdetett 100 arany vigjátéki jutalomra hét pályamű érkezett be ily sorban: I. Az élet komédiásai; vigjáték négy szakaszban. Jelige: Itt van a hon, ah nem mint a régi. Kölcsey. II. A nyugalom embere; vigjáték három felvonásban. Jelige: Holder Friede, süsse Eintracht. Schiller. III. Nász vagy zárda; történeti vigjáték négy felvonásban. Jelige: Legyen vigjáték, nem bohózat. Szerző. IV. Egy nagyratermett férfiu; eredeti vigjáték három felvonásban. Jelige: M:gamat ajánlom. V. Az emberismerő; eredeti vigjáték három felvonásban. Jelige: Grau ist alle Theorie. VI. Mi ujság a szomszédban? eredeti vigjáték négy felvonásban. Jelige: A müvészet általános hanyatlásának biztos jele nem a rútnak gyakori előkerülésében, hanem inkább a szépnek helytelen alkalmazásában tünik elő. Általában igy rontja meg a tragoediát az ékesszólás, a vigjátékot az élcz. Macaulay. VII. A szeplők; eredeti vigjáték három felvonásban. Jelige: Ha bár fáj az érintés, sebet gyógyitni másképen nem lehet. A jeligés levelek, az akademia és a másodelnök pecséteivel boritékba zárva a levéltárba adattak, a pályaművek pedig megbiráltatás végett a nyelv- és széptudományi osztályhoz tétettek által. A jutalom f. é.

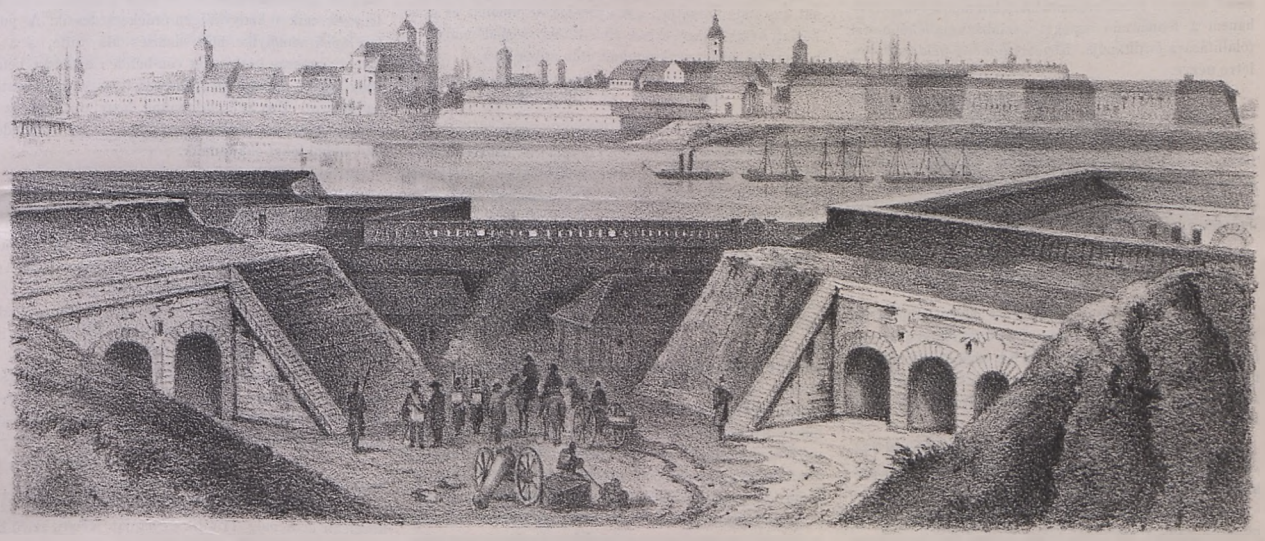

Komárom.

martius 19-én adatik ki. Kelt Pesten, a Magyar tudományos Akademiának 1864. janiárius 4-én tartott üléséből.

— Karácsonyi-pályázat. A gr. Karácsonyi Guido alapitványából kibirdetett 200 arany drámai jutalomra 1863. decz. 31-ig, mint határnapig nyolcz pályamű küldetett be ily sorban: I. Dorka, az alföldinő"; eredeti komoly szinmű három felvonásban. Jelige: Ha a kinos idők elmultak, de emléke azoknak el ne muljék. Crysost. hom. 12. ad populum Antiochiae. II. „A látnok álma," eredeti dráma négy felvonásban. Jelige: Hajlits, de ne törj a szokásban. III. „Kupa" történeti szomorujáték öt felvonásban. Jelige: Bátran küzdtél a neked szent ügyért. Szerző. IV. „Az emberek törekvései." Tragoedia öt felv. Jelige: Mintegy perpetuum mobile az embertörekvés. Meggyőződés s érdekfelfogás szerint magukban és szemközt millió párttal örök harczban tartjuk az ember csillagát. V. „Egy királypár" szomorujáték öt felvonásban. Jelige: A mult csak példa legyen most, s végre honért biztos nézzen előre szemünk.. VI. „Bárdy István vagy a mohácsi vész előzményei, dráma négy felvonásban. Jelige: Haj, csak véréhez soha senki ne lenne kegyetlen. Vörösmarty. VII. „Thurn," szomorujáték négy felvonásban. Jelige: Ember, azt mondom, ne törj tul a korlátidon. Katona József. VIII. „József császár," tragoedia öt felvonásban. Jelige: Ah sors, lábad alatt a szegény halandó olyan mint egy féreg. Tompa. 1863. dec. 31-ke után érkezett be: IX. „Katalin," történeti szomorujáték öt felvonásban Jelige: „Per ludum atque libidinem pereundi perdendique omnia iuvexere. Livius, mely mindazáltal, kivilágolván a postajegyből, hogy 1863. dec. 30-án, tehát a határnap előtt indittatott utnak, az előbbeniekkel együtt pályázásra bocsáttatott. Egy másik, melynek czime: „Egy választott király," dráma öt felvonásban Jelige: Költő müvét teremti Genius, a postajegy szerint 1864. január 2-án, tehát a határnap után indittatván utnak, a pályázásból kirekesztetett. A pályaművek mellett lévő jeligés levelek az akademia és a másod elnök pecséteivel boritékba zárva a levéltárba adattak, magok a pályaművek pedig megbiráltatás végett a nyelv és széptudományi osztályhoz tétettek által. A jutalom f. évi martius 31-dikén adatik ki. — Kelt Pesten, a m. tud. akademiának 1864. január 4-én tartott üléséből.

Szalay László,
titoknok.

— Az akadémia közülése f. hó 22-én lessz. Érdekesb tárgyai: elnöki megnyitás; emlékbeszéd Szemere Pál fölött a jeles szónok Kazinczy Gábortól; a középkori hazai festészet Ipolyi Arnoldtól; s Than Károly értekezése a vegytan köréből. A közönséget tehát méltán érdekelheti e közülés. — Megelőzőleg 21-én igazgatósági gyülés lessz.

Kisfaludy-társaság.

— Közelebb e társulat alapitó tagjai lettek: a bajai r. kath gymnasium, Csapó Kálmán, Csapó Vilmos, a debreczeni ref. tanoda főbb osztályainak növendékei, Frank-Varga Margit asszony, Hamari-Ruszi Iza-

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

bella asszony, a honti Kaszinó, gr. Széchenyi Gyula, Szelestey László, b. Wenkheim Béla — egyenkint száz forinttal, s a maros-vásárhelyi Kaziczy-egylet 200 fttal. — A társulat — csöndben ugyan — de folyvást működik; közelebb „II. Richard“ egy sikerült fordítását vevé fel a Shakespeare-kiadásba, melyet valahára már megindíthatna. Továbbá egy hozzá beadott eredeti regényt és költői beszélyt terjesztett birálat alá.

— A Kisfaludy-társaság és gyűlésének egyik legkitűnőbb tárgya lessz: „Vörösmarty jellemzése“, melyen b. Kemény Zsigmond jelenleg nagy buzgalommal dolgozik. Nehány lap benne Petőfi emlékének lessz szentelve.

Egyleti tudósitások.

— Az akadémiának jelenleg 279 tagja van. 21 tiszteletbeli, 41 rendes tag, 153 levelező, s 64 külföldi. Pesten ezek közül 116 lakik. 1830 óta az akadémia 190 tagját veszté el, a múlt évben Chlumetzky Péter, Bély Fidél, Grimm Jakab, Waltherr László, Sauer Ignácz és Láng Adolf tagokat.

— Az irói segélyegylet igazgató választmánya elhatárzá, hogy jelentékeny tőkéjén hitelintézeti papirokat fog vásárolni.

— A kertészeti társulat — mint halljuk — újra szervezi magát, s egyesült Girókútival, ki magán kertészeti ügynökségében elismerésreméltó buzgalmat fejtett ki, még pedig — mint az emlitett tényből is látszik — igen jó sikerrel.

— Az alagút-egylet e hó 30-dikán közgyűlést tart.

— A győri szinházi részvénytársulat elhatárzá, hogy ez évben semmi osztalékot nem ad tagjainak, hanem a fennmaradó összeget a szinházi melléképületek fölállítására forditandja. Követésre méltó példa sok egyletre nézve.

— Oláh Károly a „Hortobágy“-ban érdekes czikket közöl a „Csokonai szobra ügyében.“ Nevezetesen a debreczeni emlékkert társulat czélja lévén: a város elhunyt jeles férfiai emlékét megőrizni és külső jelekkel megörökiteni, az első emléket közlő véleménye szerint Csokonainak kell állitani. Mindenesetre.

Irodalom és művészeti mozgalmak.

— A nemzeti szinház csarnokában f. hó 13-án kegyeletes ünnep lessz. Izsó Miklós ez este hét órakor leplezi le Megyerink márvány mellszobrát, mely után Egressy Gábor felolvassa azon költeményt, melyet ez alkalomra Jókai Mór irt. A leleplezés a szinpadon történik.

— A nemzetiszinházban Colasanti Vincze római olasz fog föllépni, ki az ophicleide nevü hangszeren mesterileg játszik.

— Zellner idei első történeti hangversenye fővárosunkban f. hó 17-én lessz. Kitünő művészek vesznek benne részt, s régibb századok eredeti dallamait fogjuk megint hallani. A záradékot pedig egy uj munka, Rubenstein „Elvesztett paradicsomának“ egy nagy ensemble-je fogja képezni.

— Hauslab cs. k. tábornok a magyar jelmez történetén dolgozik.

— Külföldi német lapok gyakran adnak magyarországi érdekes közleményeket. Igy a lipcsei jeles „Magazin“ egyik deczemberi száma Salamon Ferencznek „Zrinyi a költő“ czimü czikkét közli, Opitz Tivadar forditása szerint. Az „Europa“ több számon át „Magyar vázlatokat“ hozott köz és társas életünkből. A „Fliegende Blätter“-ben pedig Kriza „Vadrózsáiból“ találunk egy kedélyes verset, Dux Adolf forditása szerint.

— Hirlik, hogy Wagner Rikhárd még e hóban Pestre jő, s két hangversenyt rendez. Örömhir, ha való.

— Benza, ki 21 évig hüven és jelesül szolgálta a nemzeti szinházat, april elejével nyugdijba lép. Van egy fiatal szép leánya, kit Bécsben az énekesnői pályára képeztet. Mondják, hogy ez fen fogja tartani atyja nevét.

— Egy magyar születésü énekesnő Canissa k. a. (Kanitz) az Anschütz-féle német operatársasággal nagy diadalokat arat Észak-Amerikában, a newyorki és philadelphiai szinpadokon. Nem rég Párisban is, különösen a magyar dalokkal nagy tetszésben részesült, nehány hangversenyben, anyira, hogy búcsú hangversenyét Ghika herczegnő, Czartoryski herczeg és Mocquard (a császár magán titkárának) pártfogásuk mellett rendezte.

— A nemzeti szinháznál közelebb Verdi „Álarczos bál“ czimü dalművét adják elő, melyben a főszerepeket Ceresa úr és Carina k. a. éneklik. Kár, hogy e dalművel az újtéri szinház megelőzte nemzeti szinházunk lassan haladó karmestereit.

— A népszinházban még e hóban előadják a „Genovéva“ czimü 3 felvonású látványos operettet Offenbachtól. Aztán „A vasgyúrót“, ugyanettől. Végre egy eredeti operettere is készülnek, melynek czime: „Kankán a törvényszék“ előtt. Szövege Rajkaitól, zenéje Jakobitól, a népszinház ügyes karmesterétől.

— „A lorette“ czimü német regény jelent meg, az 1850-diki magyar menekültek életéből. Szerzője — mint mondják — Kászonyi volt ezredes. Magyarúl is meg fog jelenni Heckenastnál.

— Izsó Miklós műtermében Fáy András és Lisznyai Kálmán mellszobraik is láthatók. E művész sokat és szépen dolgozik; bárha a közönség jutalmazná.

— Dr. Oroszhegyi Józsa Törökországból azon örömhirt irja, hogy szultánő Felsége a Corvin-könyvtár maradványait lemásolás végett megküldeni szándékoznék.

— Aranyossy Lajos és Wajdits József előfizetést nyitnak: „A magyar nyomdászat jelen állása“ czimü műre; előfizetési ára 50 kr., postai bérmentes szétküldéssel. A 3—4 8-ad ivre terjedő mű röviden fogja tárgyalni a magyar nyomdászat szakéletét, megjelenik febr. elején. — Előfizetheti Wajdits József könyvkereskedésében Nagy-Kanizsán. Ha a szerző pártolásban részesül, sajtó alá bocsátja: „A nyomdászat elméleti és gyakorlati kézikönyve“ czimü 20 8-rét ivre terjedő művét — a legujabb német szakmunkák után átdolgozva.

Megjelent uj könyvek.

— Szalay László koszorus történetirónk „II. Rákóczi Ferencz bujdosása“ czimü munkájának második füzete megjelent. — E második füzet Szathmári Király Ádám naplójegyzetein kivül legtöbbnyire Rákóczi, Bercsényi, Forgách Simon, Eszterházy Antal, ugy Brenner szepesi prépost, Klement, és b. Vetés levelezéseit, emlékiratait foglalja magában. S mig a mű ez adatok szervezetes egybeillesztése folytán fokozatosan fejlik: ugy szólván minden külön levél élénken jellemzi iróját, vagy további világot vet annak egyebünnen ismert jellemére. Nemcsak történelmileg: lélektanilag is tanulságos. Rákóczi leveleiből mindenütt kitünik a fejedelmi lélek, a gyémánttiszta jellem, a magasztos hazafiság érzete, a legszilárdabb elhatározottság bármily sors ellenében; továbbá a magas politikában való nagy avatottság, az európai akkori helyzet, uralkodók, államférfiak, udvarok pontos ismerete, s e mellett az atyai jóság és gondoskodás hivei, bujdosótársai iránt; sőt a bus körülmények daczára néha egy halvány mosoly is fölmerül, hogy sejtesse a fejedelem általán ismert azon kedves modorát, melyért hivei annyira szerették, s a nép bálványozá. Bercsényi leveleiben kidomborul jellemének egész állhatatossága, de szilajságát sem hagyhatta el; nagy elméjének szikráit itt is pattogtatja; néha a hon sorsa felett elbusong, és a classicusokból vagy a bibliából idézett latin felkiáltásokban tör ki; majd keserü humorba megy át, s éles sarkasmusa ugy vág, mint a jóféle fringia. Eszterházy Antal a tiszta hazafiság képe, szelid bizalommal adva oda magát Rákóczinak és a sorsnak. Forgách, a különcz Forgách itt sem tagadja meg magát; sajátos kedélyét a bujdosás nyomora meg nem törheté. A legtragikusabb állapotot a tréfa szinébe öltözteti, s igy keres vigasztalást magának. 1711. nov. 26-ról Szamoleskiből (Lengyelország) irja Rákóczinak, midőn már oly sorsra jutott, hogy a mindennapi megélhetésért aranyos szerszámait, sobrákjait kell vala eladogatnia: „Fölséges Fejedelem! Én Istennek hála, megépültem, egészségem jó vagyon, meg is hiztam; de nem csuda: mert ezüstet eszem, aranyos tüzet, czafrangot és aranyos szerszámokat iszom. De ennek az tapláléknak is már majd vége leszen, s akkor Forgács — forgácsot fog rágni!“ Majd elé számlálván a közös és saját bajait, egyszerre elegiacus hangulatba esik, s felsóhajt: „Megvallom, nehéz gondolatim villámlának, mert emberi segitségről desperáltam . . . Nullibi salus! Sed providentia divina perducet me ad meum praedestinatum finem.“ — Klement levelei mindenütt visszatükrözik irójoknak a politikai ügyekben éles és szabatos felfogását, ritka diplomatiai ügyességét s jelleme tisztaságát. A melancholiára hajló Brenner jobb szeretné bujdosó napjait csendes visszavonultságban tölteni; de fejedelme iránti szeretete előbb való saját vágyainál: azért működik megbizatásaiban és pedig nem mindennapi tehetségnek adván jelét. Vetés szövevényes, és udvari szokásos finomságu stylusán meglátszik, hogy éveket töltött a versaillesi udvarnál, s hogy Torcy marquis oldala mellett képződött diplomatává. Mindazáltal iránta némi visszatetszést gerjeszt azon — hogy ugy mondjuk — erőszakoló hevesség, melylyel a fejedelemre saját combinatiót ráerőtetni akarja. — A jelen füzet tartalma főleg az utrechti béke congressus körül forog. — Kapható e mindenek fölött ajánlatos munka Lauffer testvérek könyvkereskedésében. (P. N.)

— Papp Miklóstól „Caraffa“ czimü érdekes tárgyú történeti regény jelent meg Erdélyben. A munka két kötet. Lapozván benne, mindenekelőtt szerző könnyüd, eleven irályát kell megemlitenünk. Szerkezete s alakjai mennyit érnek: bárha elmondaná a birálat, mert nálunk a fiatal irók egyik fő baja az, hogy az itészet nagyon kevéssé veszi őket figyelembe.

— Kovács Lajostól a megszünt „Független“ nagy tudományu szerkesztőjétől egy uj nagy röpirat jelent meg, melynek czime: „Kisérlet a rendezési kérdések részletezett megoldására.“ A tárgy benne van a czimben; szerző nagy logikai összefüggéssel mondja el mindazt, a mit lapjában megvitatni kivánt, de hol nem volt hozzá ideje. Még kik ellenkező nézeteket osztanak is, el kell ismerniök, hogy e mü azon meleg buzgalommal van irva, hogy a haza jelen bajain mielébb segitve legyen. Uj és figyelemreméltó eszmék, velős irály, következetes gondolkodásmód, és jobb jövőben vetett hit: im ezek, mik e könyvet igen érdekessé teszik. A politikai lapok némelyike már elemzés alá vette, s a „P. Lloyd“ hosszas közléseket vőn belőle: azonban némely nagy lapunk e könyvvel szemközt is megtartja aranyos hallgatását. Meg kell emlitenünk, hogy e könyv az inségben szenvedők javára jövedelmez, s igy elterjedését több okból lehet óhajtanunk.

Személyi hirek.

— A lapok irják, hogy Haynald Lajos, Erdély püspöke e napokban beadta magas egyházi állásáról való lemondását. Utódjául cz. püspök Fogarassy Mihályt, a bir. tanács tagját emlegetik.

— B. Bánffy Eleket kibocsátták fogságából, melyre Váradon a főispáni helytartó megsértéseért itélték. Fogsága idejét egészen kitöltötte.

— Janku, egykor a „havasok királya“, az 1848-ban nagy szerepet játszott oláh vezér, mint irják, rongyosan bolyong Erdélyben, s örül, ha dohány és pálinkára nehány krajczárt kap.

— Erdélyi János jeles irónk teljesen felépülve tért Pestről S. Patakra vissza.

— Pest legöregebb embere Farkas László közelebb érte meg 115-dik év napját. Nemes szivü hölgyek ajándékokkal lepték meg.

— A nagyság sok bajt okoz. Alig, hogy Deák Ferencz egy nyilatkozatát elcsavarták némely lapok, közelebb meg a „Magyar Izraelita“ azt a türelmetlenséget fogta rá a jeles hazafira, mintha ez lebeszélte volna egyik nagy birtokú ismerősét arról, hogy vagyonát zsidóknak adja haszonbérbe. Deák maga meut el a szerkesztőséget e hamis hir alaptalanságáról meggyőzni. A kitünő embert megkimélhették volna e sértő mendemondától, melyben egy szó igaz sincs.

Kereskedelmi, gazdasági és iparmozgalmak.

— A dunagőzhajózási társaság 1863-ik évi nov. 22—28-ig való bevétele 191,011 frt 89 kr volt, a mult évi addigi összes jövedelem 9,228,059 frt 93 kr. A pécs-mohácsi vasut nov. 18—24-ig 20,346 frt 76 kr jövedelmezett, mi az 1862. év dec. 1. 1863-ik nov. 17-dikéig befolytakkal együtt 560,653 forint 58 kr jövedelmet képvisel.

— Kunsch József ur, ki mint tudva van, már hosszabb ideje ügynökséget állitott hazai jószágok és termények adásvevésére, most e vállalatát egy folvételi osztálylyal akarja meguagyobbitani, gazdatisztek és kereskedősegédek számára.

— Brandl Károly pesti hegedükészitő jobb iparosaink közé tartozik. Reményi figyelmezteté rá a

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

közönséget, s e figyelmeztetésnek elég sikere lőn. Jelenleg Liwerpoolból rendeltek meg nála hegedűket.

— Az uj pesti röpülő hidat, melyet Uj-Pest községe épitett, nagy szorgalommal készitik. Február végén már az uj pestiek ezen akarnak közlekedni az ó budaiakkal. Halljuk, hogy a Duna alsó részén is szeretnének ily röpülő hidat épiteni. Jele, hogy a linczhid maga már a jelen forgalmi világban nem elég a két testvér-város összekapcsolására.

— A hamburgi borvizsgáló bizottmány ezüst érmet küldött özv. Hollaky Antalné asszonynak, az általa ott kiállitott aradhegyaljai asszúborokért.

— A N. Kanizsáról Sopronba vezető vasut vonal épitését, mint halljuk, Kanizsáról Sz. Iványig Taffer úr, onnan pedig Sopronig Frölich és Luczenbacher urak vállalták el.

Házasságok.

— Szabó Rikhárd irótársunk f. hó 8-kán kelt össze a bájos Pavlicska Fánny kisasszonynyal.

— Radnótfáy Ilka kisasszonyt, a nemzeti szinház igazgatójának bájos leányát, e napokban vezeté oltárhoz Tasner Géza úr.

— Az esztergami kaszinó (Pongrácz Lajos tag inditványára) elhatározá, hogy gróf Széchenyi Ödön esküvőjén — Almay Irma kisasszonynyal — testületileg megjelen, s úgy a fiatal vőlegényt, mint az esketo herczeg primás ő Eminentiáját szónoklattal tiszteli meg. E nagy érdekü menyegző vasárnap ment végbe Esztergomban, hol a nászkör tagjai a herczeg primás vendégei valának. Násznagyok voltak: Ürményi József, gr. Zichy Edmund, gróf Károlyi György, és gr. Festetich Leó. Násznleányok: b. Révay Sarolta és b. Loprestí Ilona, vőfélek: Széchenyi Béla, Károlyi Gyula, Festetich Gyula grófok, és Almay József, a menyasszony fivére. A boldog fiatal pár Párison át Nápolyba fog utazni, hol tavaszig időznek.

— Petőfi testvére: István, Arad megyében megnősült.

Halálozások.

— Erdődy Ernesztina grófnő, született Lerchenfeld-Premmberg bárónő, csillagkeresztes hölgy, élete 68-dik, Berchtold Antal gróf pedig 64-dik évében Bécsben meghaltak.

— Hebbel, a kitünő német drámaköltő halálát a német lapok gyásziratokban fájlalják.

Jótékonyságok.

— Gróf Batthyányi Lajosné, a nemes lelkü úrnő, az alföldi szükölködők javára nagy összegü segélypénzt gyüjtött.

— Egy pesti szücsmester, ki nevét nem akarja tudatni, a napokban 20 árva gyermeket látott el téli sapkákkal.

— Ranolder veszprémi püspök ő nmlga a veszprémi szegények közt karácsonyra és uj évre 230 ftot osztatott ki.

— A pesti jogászsegélyző egylet havonkint 60 szegény sorsú joghallgatót segélyez.

— Gróf Mikó Imre ő nmga, az enyedi főtanodának ajándékozta 6000 ft értékü éremgyüjteményét.

— A pesti kereskedelmi bank 12,000 ftos kölcsönt ajánlott — hatos kamattal — a városnak, a városligeti tó kiásatási költségeire.

— A hitelintézet Arad városnak 18,000 ftot kölcsönzött.

— Gróf Karácsonyi Guidó a beodrai uradalmában levő szükölködőknek 5000 ftot ad, melyet munkabérre forditnak. A bánsági birtokaiban levő szegények közt eddigelé 4000 ftot osztatott ki. Továbbá kieszközlé, hogy az 1858-ban alapitott százezer ft után járó 4500 ft kamatot az idén Beodra és Topolya községek kapják meg. Más nagylelküségeket is tőn, melyek nagyon szépen jellemzik.

— Gróf Károlyi György, mint Parád birtokosa, teljes fürdői ellátást ajánlott az idényre, egy beteg iró számára, kit az iroi segélyegylet fog ajánlani.

Balesetek és szerencsétlenségek.

— Párnap előtt f. hó 8-án reggel nyolcz óra felé nagy durranás hallatszott a Lipótvárosban. Ez egy szerencsétlen explosio durranása volt, mely a váczi utcza s két szerecsen utcza sarkán levő házban történt. Gáz lobbant fel, s két holtot s egy emeleti lakást összerombolt. Több emberélet veszett el, s két ágyban fekvő nő az utczára dobatott. A háztető azonban megmaradt, de a környékbeli házak üveg ablakai összevissza repedeztek. Városi őrök zárták el rögtön a szerencsétlenség szinhelyét, hol a kőrakások közt folyvást keresték az áldozatokat. A bolt, honnan a kirontás történt — bádogos, s a másik mészáros-bolt. Szomorú volt látni a tátongó üreget a földszintől a tetőzetig.

— A multnapok egyik estéjén Gy—cs ur L... fiatal ügyvédet — vendéglőben — megtámadta, s pisztolylyal főbe lövé. A serétet kiszedték L... fejéből s sebe nem életveszélyes, azonban sokat szenved miatta. A tettest elfogták, s a pestvárosi fogházba zárták.

— A lapok mély részvéttel irták, hogy gróf Z-né, kinek elméje néha férje utáni bánatában, e napokban eltünt. Azonban megtalálták Triestben, s haza szállitják kedves két fia körébe. A grófnő férjének gyászesetét mindenki ismeri. Tavaly rövid utazás közben szerencsétlenségből agyonlőtte magát. A hű nő azóta folyvást búsong utána. Vajha teljes vigaszt találna gyermekeiben, kik szeretettel környezik.

— A „Erdélyi Posta“ megszünt. A balesetek közé sorozzuk, mert sajnáljuk, hogy ez eleven kis lap nem szerezhetett magának elég olvasó kört.

— Triesztben egy tánczosnő megint elégett. Szegényecket gyakran pillangókhoz szokták hasonlitani, és sokszor ép ugy a lángok áldozatai lesznek, mint az éji pillangók.

— Ellinger, Ellingerné, szinházunk egykori tagjai, s Lichtmay k. a. fiatal és szép énekesnő Rotterdámban nagy veszélynek voltak kitéve. A ház, melyben laktak, porrá égett. Mindenük oda veszett, s életüket is csak nehezen birták megmenteni.

— E napokban a molnár utcza egyik házában egy mérnök lőtte agyon magát, miután tőrszúrásokkal is több sebet ejte testén. Neve: Szoboszlai Vas Dániel. Iratokat hagyott hátra, melyek szerint a nyomor vivé e lépésre. Sok követelése volt, de nem birta behajtani. Egy pőre is van, melyre nézve néhány irótársunkat bizott meg végrendeletében.

Vegyesek.

— Győr város angol vállalkozókkal egyezségre lépett, melyszerint jövő october elejétől fogva azok a várost légszeszszel tartoznak világitani.

— Tudva van, hogy gonosz haramiák a Somogyban lakó agg és tiszteletreméltó Somsich Miklóst, régi országgyülések jeles követét, s Somsich Pál atyját kirabolták és megkinzák. Most e rablók fejét Illés Pált elfogták, két czimboráját pedig a pandúrok agyonlövék.

— Fiume folyamodott, hogy engedtessék meg neki az olasz nyelv hivatalos használata.

— A P. N. irja: némely irodalmi házalókká alacsonyult emberek a vidéken házról házra hordanak s kötnek az emberekre bizonyos férczműveket. Igy árulják a „Z. S. K.“ szerint Dunán túl jelenleg falunkint a „Hajnal“ naptárt — töltött káposztáért, s megvendégeltetésért is, a hol pénzt nem csikarhatnak ki. Szégyen.

— A magyar kir. tábla egyik megürült táblabirói állomására gr. Dessewffy Gyula cs. k. kamarás neveztetett ki.

— A farsang megkezdődött. Tegnapra (10-dikén) volt kitűzve a nemzeti szinházban a nő egyleti álarczos vigalom, szokás szerint sorsolással összekötve, az egylet által gyámolitott szegények alapjára. Bizonyosan a szorongásig tömve volt a szinház, mint e bálban minden évben lenni szokott.

— Komáromban él azon iparos, Stettner uram, ki Blücher emlékszobrába a foliratot bevésté; s büszke is rá nagyon. Tatában pedig Vajda József iparos birtokában van Csokonai Lillájának jegygyűrűje, melyet e sok dal hölgye a költőtől kapott. Jelenlegi birtokosa a muzeumnak szánta. Helyesen.

— Nem rég Londonban egy lopással vádolt oly nő állt a törvényszék előtt, ki 15 év óta soha sem volt józan.

— A Dunát az uj év jégtáblákkal boritá el. A gőzösök nem járnak már rajta.

— A pesti farakhelyeken jelenleg 25,000 öl fával van több, mint tavaly ilyenkor. Pedig nagyon sokan kőszénnél kezdenek fűteni, s e czélra a Sz. István bánytársulat kőszenét igen dicsérik.

— Rochette erőművész társasága fog közelebb előadásokat tartani a helybeli német szinpadon.

— A bécsi hitelintézet idei sorshúzása megtörtént. A fényeremény (250,000 ft) a 2546 sorozat 31-dik számjáé. A 4049 sorozat 23-dik, s a 2054 sorozat 46-dik számjai húsz—húszezer forintot nyertek.

— A velenczeiek e télre sem akarnak operát. Ezért a „Fenice-szinház“, az előkészületek daczára is zárva marad. A vállalkozni akart Frezzolinit fenyegetésekkel és egy Orsini-bombával ijesztek el. Most már társulatát is szétbocsátotta.

— A jogász segélyző egylet bálja a Lloyd-teremben igen fényes lessz. Háziasszonyul Károlyi Edéné, szül. Kornis Klarissa grófhölgyet kérték fel.

— Az amerikai háboru költségei. Az amerikai háboru mily sokba került, mutatja azon körülmény, hogy a harcz kezdetekor adósságmentes északi államoknak most 1413 millió államadósságuk van, mint akármely más európai államnak. A déli államokban pedig oly nagy a drágaság, hogy egy font szalonna ára 3 dollár.

— A „Pannonia“ pesti gőzmalom megkezdette működését. Van két 70, s egy 8 lóerejü gőzgépe, melyek 24 pár legjobb minőségü franczia őrlő követ hoznak mozgásba. Naponkint 1000 mérő gabonát őrölhetnek.

— Nyertesek a lóversenyeken. A pesti, kolozsvári, debreczeni, tatai, zempléni, bécsi és pardubiczi gyepeken a mult évben nyert tételek összege 110,308 frtot tesz, melyből gr. Henckel 14,856 frtot, gr. Eszterházy Miklós 13,755 frt, gr. Kinszky Octavián 13,347 frt, gr. Renard János 10,748 frt, hg Eszterházy Pál 4053 frt, gr. Eszterházy Miklos 4645 frt, gr. Batthyányi István 4197 frt, hg. Kinszky Ferdinánd 3500 frt, Semsey Lajos 3261 frt, gr. Pálffy Pál 2702 frt, gr. Wenckheim Rudolf 2508 frt, b. Wesselényi Ferencz 2000 frt, Tisza László 1735 frt, hg. Lichtenstein János 1093 frt, hg. Auersperg Vincze 1045 frtot stb. nyertek.

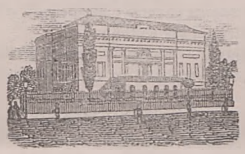

Nemzeti szinház.

(VK.) Jan. 4. „Az égben“, pályavígjáték 2 felvonásban.

Ez egy gúnyoros szinekkel festett eleven életkép, melynek hősnője egy költőnő, ki mindig az égben jár, s elhanyagolja földi kötelességeit. Igen alkalmas tárgy vigjátékra, s különösen a gúny finom szálakból szött ostora alá.

A mese röviden ez: Hámori Ferencznek (Feleki) van egy költőnő felesége (Prielle K.), kit jámbor emberek nagyon ünnepelnek verseiért, de kinek ő minden ihletét odaadná egy adag jó háziasszonyi tulajdonért. Bosszantják: hogy milyen irigylésre méltó sorsa, s milyen kitünő neje van, egészen „az égben“ lakik. Még Galambos is (Lendvai) a derék fiú meg van bomolva. Hámori hugát, az életre való kedves Ilkát (Lendvainé,) ki őt szereti, mellőzi, mivel ő is egy költőnőt szeretne hitvesül.. Na megálljatok, — gondolja a férj, midőn nejének, mint bálkirálynőnek follengős dikcióval koszorút nyujtanak át, — majd megmutatom én nektek, milyen az az ég, melyben én lakom. Kitervezi, hogy Ilkát, ki házukat viszi, itt hagyja egy rokonukná, s feleségével Szemiraminával egyedül tér haza, s meghivja barátait magához, az égbe, melyet anyira irigyelnek. A meghivottak: Lelkes földbirtokos, (Szigeti) egy aztsetudjamért lelkesülő hazafi, ki meglehetősen fenhangú, s hetvenkedő úri ember, s ki a költőnő ünneplésében szintén a bolondját járja; a másik Galambos, kit szép eszére és a kedves Ilkához vissza kell tériteni.

A második felvonás az eget mutatja. Ez egy felfordult ház, leleményesen festve. Ilka, a kis házi tündér nem lévén honn, összevissza áll minden. Bögre és könyv a tálmányokon, üvegek, tálak, ruhák és fehérnemüek a zongorán, ruhadarabok a divánszögletre akasztva sat. A költőnő szobájába zárkozva társalkodik a múzsákkal; Panna asszony (Patakiné) jő, s nem tud mit fözni. A férj nem bánja, (különös ember, ki minden áron csúffá akarja tenni nejét, a mi — valljuk meg — nem a legszebb tőle,) ő azt óhajtja, hogy barátai többé ne irigyeljék tőle az eget. Jönek a meghivottak, s kezdődnek az

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

égi élvezetek; zsiros fazokba főtt kávét isznak, pálinkás üvegben tartott „Prinzessin-Wassert“ nyelnek el, s meglepetve látják, hogy ez égben mily rendetlenség uralkodik. Véletlenül, nem tudva jelenlétöket, Szemiramina is jö, nagy pongyolában. Megijed, sikolt, fésüjét a tányérok közé dugja, s szalad, hogy felöltözzék. Ezalatt a férfiak észreveszik, hogy a kis kanári madár megszünt élni, mivel nem adtak neki sem enni, sem inni. Midőn Szemiramina megtudja e gyászesetet, egész elégiákat mond fölötte, többi közt, hogy szive vérével táplálta, mire Lelkes félre, (de helyesen) jegyzi meg: jobb lett volna neki a kendermag. Szemiramina a halottat egy dalban fogja megörökiteni: ezzel vigasztalja meg magát. Következik az égi ebéd. De ez a bökkenő, mert Szemiramina nem tud főzni, Ilka nincs honn, Panna asszony pedig csak a cselédek számára főz. Nincs más segitség, mint a „Szakácskönyv.“ Ebből aztán a levest úgy elsózza, hogy nem tudják megenni, s Lelkes uram-bátyám azt is eltagadja, hogy valaha levest szokott enni; a hüssal nem birnak elbánni, oly kemény; a pecsenye összeégett; s a czukros tésztában foghagyma van, mivel Szemiramina nem vette észre, hogy Szakácskönyvéből egy levél hiányzik, s igy a lap forditásakor két fajta ételt kevert össze kegyetlenül. Szóval Lelkes urambátyám egy darab szalonnához lát, mint mondja — kúrából. Igy ábrándulnak ki az ég kellő közepében; kezdik nem szeretni a költőnők dolgát, s Galambos barátunk — megjózanodva — a hazatérő Ilkát rögtön nőül kéri, a ki bizonyára nem fog írni verseket, hanem annál jobb házi asszony lessz.

Igaz, majd elfeledtük a darab egyik mulatságos gúnypontját. A leirt égi ebéd után, a falusi „jobb gazdasszonyok“ két választmányi tagja jö tudósitni Szemiraminát, hogy honleányi érdemeiért az egylet alelnöknőjévé választották. Nálunk, hol gyakran a költő vagy politikus érdemeit azzal tüntetik ki, hogy a természettudósok gyülésén elnökké teszik, — ez jól találó gúny.*)

A mű jelenetei élénkek, de az első felvonás sok irodalmi vonatkozása leginkábbb azokra birnak érdekkel, kik sajátos irodalmi életünket közelebbről ismerik. Ezeket jól mulattatja a sok élethű vonás.

A csontváz — a mese — nem elég erőteljes, de a hiány sok tarka epizóddal s élénk leleményekkel van pótolva.

A fő hiba szerintünk abban áll, hogy a férj nagyon is törekszik neje hibáit kipellengérezni, a nélkül, hogy ez kellőleg mentve, vagy indokolva volna. Valamint emelné a hatást az is, ha Szemiramina röstelve az égi ebéddel való pórúljárást, engedne hibáiból, s belátná, hogy nemcsak az égben, hanem itt a földön is van elég, söt sokkal több teendője. Ezek oly dolgok, melyeken könnyü, s annyiban érdemes is segiteni, mivel e mulatságos darab egy ideig bizonyosan fenmarad. Pedig ezúttal újolag meggyőződtünk, hogy — a mi kár — a gúny iránt közönségünkben nincs meg a kellő érzék. Igy Lelkes hazafias hetvenkedését komolyan vették, s megtapsolák, noha Szigeti, ki igen jól játszott, kellőleg eltalálta a hangot. A többieket és Prielle Kornéliát, Lendvainét, Felekit, Lendvait sat. dicséret illeti. A közönség sokat tapsolt, nevetett és jól mulatott.

Budai népszinház.

Megértük, hogy nálunk is elő lehet adni egy darabot huszonötször egymás után. Az „Ördög pilulái“ már enyiszer adták, söt többször is fogják még, egész addig, mig a gépeket és jelmezeket Bécsbe nem viszik. Mondják, hogy Hoffmann azokat, a jósephstadti igazgató még e hó vége felé akarná átvenni. Mások szerint azonban az egyezség még nincs megkötve, s akkor a népszinház folyvást „ördöngösködhetik.“

A közönség nem unja, s (a kissé drága páholyok egy részének kivételével) mindig megtölti a nézőtért. Az előadás is folyvást sebesebben megy, s a végső Bachus ünnep fénye nem vesz, hanem még inkább nő. A fővárosban sohasem láttunk még ily bűvösen szép világitást.

Közelebb a népszinház egy új tagot is nyert, Víg Róza kisasszonyt, ki csinos, könnyüd, sugár alak, kedvesen mozog, s kellemmel énekel. Egészen illik a „bohóság tündérének.“ Csak nyelvünk helyes kiejtésére kell több gondot forditnia. Jan. 5-én lépett föl először, s a közönség sokat megtapsolta.

Ez előadás alatt a földszinten is folyt egy boszantó bohózat. Két jókedvü ember nem átallott zártszékek mellett borozni, a palaczkot öszetörni, s oly szavakkal ütni zajt, melyek a nőket megpiriták. S e boszszantás két hosszú felvonáson át tartott, a nélkül, hogy az illetők beavatkoztak volna. Sajnos.

Az „Ördög pilulák“-ra vidékről is számosan jönek. A vácziak ugyan, kik dec. 22-én hajóztak le, megjárták, mert karácsonyhétben érkeztek, midőn a szinház zárva volt, s igy a tündérkedést nem láthatták. Székes-Fehérváron jobb napot tüztek ki. Folyó hó 9-re készült lerándulni onnan egy társaság külön vonaton. Ugy látszik, a „Pilulák“ hire mindenütt felkelti a kiváncsiságot.

A szerkesztő póstája.

— Tisztelettel kérjük irótársainkat, a rajzolókat, s mindazokat, kik lapunkat bárminemü közleményenyel megtisztelni sziveskednek, hogy kéziratáikat sat. lapunk czimére az „Engel és Mandello-nyomdába“ (egyetem-utcza 2. sz. a.) küldeni méltóztassanak. Ismeretterjesztő czikkeket, forditmányokat, müvészi életképeket sat. örömest fogadunk el.

A kiadó postája.

— **Jászberény**. Azon tiszt. gyüjtő urat, kinek neve a beküldött iven nincsen tisztán kiirva, felkérjük, méltóztatnék azt tudtunkra adni, hogy az illendő tiszteletpéldánnyal kedveskedhessünk.

— Tttes Mósa Ferencz úrnak Déésen. Sajnáljuk, de 1863-ik utolsó negyedbeli számokkal már nem szolgálhatunk, hanem a 3 frtot 1864-ik első évnegyedre irtuk.

— Tiszt. Jaszovszky János úr Ó-Babcsán. Nagyon kérjuk, sziveskedjék megnevezni, melyik szám érkezett összetépve uraságodhoz, és ha csak lehet, kipótolni fogjuk.

— Tek. Majoros István úrnak Zentán. 1862-ikbeli számokból már egy sincs.

— **Kaszaháza** Tttes Zalabéri Horváth Vilmos úrnak. Az 1863-iki számok már mind elfogytak, — nem szolgálhatunk.

— **Nagy Német**. T. Weimann Imre urnak. Az előfizetési ivben kérdettről semmi tudomásunk nincsen.

— **Losonez**. T. Fáy Józéfa ő nagyságának. 1862-iki 2-dik számmal nem szolgálhatunk már, — a többit elküldtük.

*) Egyik laptársunk e pontot oda magyarázza, mintha szerzö a gazdasszonyok tiszteletreméltó egyesületét akarta volna kigúnyolni. E magyarázat azonban félreértésből eredhetett. Az egészben nincs egyéb, minthogy egy költönö ünnepeltetése odáig ment, hogy egy falusi gazdasszony-egylet is félre lön vezetve általa. Ez az életben sokszor elofordül, s ha egy vigjátékiró felhasználja, legkevésbé sem gunyol vele valamely tiszteletreméltó társulatot. Valamint egy költönö kigúnyolását sem lehet józanon a költészet ostorozásának venni. Ha e tévfogalmak elterjednének, akkor a gúnyornak nem lenne mit keresnie a földön. VK.

Előfizetési fölhivás!

„AZ ORSZÁG TÜKRE“

czimű képes lap

harmadik évfolyamára.

Utalva a lap két éves pályájára, nyugodtan és bizalommal lépünk ujból a magyar közönség elé, mert azon meggyőződésben élünk, hogy ezen a közönség és irodalom méltánylását egyiránt megnyert vállalat tovább fejlesztése és tökélyesbitése által a magyar irodalomnak és magyar müveltségnek valódi hasznot és szolgálatot teszünk.

Mert midőn minden nagyobb és müveltebb nép bir ilynemü közlönyökkel: valóban szégyen lenne, ha épen Magyarországon, a honszeretet és nemzeti áldozatkészség e szent földjén ne találkoznék pár ezer magasabb miveltségü és áldozatkészségü egyén, ki ezen magasabb igények kielégitésére törekvő lap fennállását lehetségessé tegye.

Mert hogy e vállalat kiválólag a müveltebb osztályok igényeit igyekszik kielégiteni, azt eddigi két éves pályája eléggé igazolja, s hogy e tekintetben a közönség e vállalat czélját teljesen megértette: elég egy pillantást vetni e lap t. előfizetőinek lajstromára. Azok kizárólag a magasabb értelmiség képviselői közül valók.

Bizalommal szólitjuk fel tehát a t. közönséget az ujabb előfizetésre, igérvén hogy ezen eddig is kitünő szépségü és becsü lap tovább fejlesztésére mindent elkövetendünk, hogy igy lassankint mindinkább méltó versenytársává váljon a külföld ilynemü közlönyeinek s méltó a büszke és követelő czimre, melyet homlokán hord.

„Az Ország Tükre“ jövőre is 3-szor fog havonkint mejelenni, hozván:

minden hóban 15—20 és igy

egész éven át 180—200 képet

legjelesebb müvészeink által rajzolva,

és minden évnegyedben diszes nagy mülapot,

melynek tárgya és kiállitása egyiránt kitünő leend.

A lap előfizetési ára: egész évre **12 ft.**, fél évre **6 ft.**, évnegyedre **3 ft.**

A t. gyüjtőknek minden 8 előfizető után, tiszteletpéldánynyal kedveskedünk.

Ezen a nagy költségekhez nézve aránytalanul olcsó ár, tömeges pártfogást tesz szükségessé, s azért e vállalatot különösen a régibb t. előfizetők buzgalmas pártfogásába ajánljuk. Ha mindegyik közülök csak egy uj társat szerez maga mellé: „Az Ország Tükre,“ melyet közönség és irodalom egyiránt hasznos és szükségesnek ismert el, nem csupán tengeni, de virágozni fog.

Az előfizetések „Az Ország Tükre“ kiadó hivatalába Pest, egyetem-utcza 2-dik szám intézendők.

Kelt Pesten, 1863. nov. 25-kén

„Az Ország Tükre“ kiadó hivatala.

TARTALOM: Dr. Batizfalvi Samu. — A mai Görögország és lakosai. — Egyik kirándulásom Törökországban. — Képeinkhez. — Szépirodalmi csarnok: Tiz nap története. — A mai világ — Az ős hazába térttek. — Vegyes rovatok. — Előfizetési felhivás.

PEST, 1864. NYOMATOTT ENGEL ÉS MANDELLONÁL.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.